

Geschiedenis en International Relations

**Universiteit Leiden
Faculteit der Geesteswetenschappen**

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0319

© 2013 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleiding Geschiedenis en de masteropleidingen Geschiedenis en International Relations van de Universiteit Leiden

Rapport over de bacheloropleiding Geschiedenis, de masteropleiding Geschiedenis en de masteropleiding International Relations van de Universiteit Leiden.....	5
Administratieve gegevens van de opleidingen	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	6
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	6
Samenstelling van de commissie	6
Werkwijze van de commissie.....	7
Bijzonderheden van het bezoek aan de Universiteit Leiden.....	8
Samenvattend oordeel van de commissie.....	11
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	19
Bijlagen.....	43
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie.....	45
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	47
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	53
Bijlage 4: Overzicht van de programma's.....	65
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	71
Bijlage 6: Bezoekprogramma	77
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	79
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	81

Dit rapport is vastgesteld op 28 oktober 2013

Rapport over de bacheloropleiding Geschiedenis, de masteropleiding Geschiedenis en de masteropleiding International Relations van de Universiteit Leiden

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Geschiedenis

Naam van de opleiding:	Geschiedenis
CROHO-nummer:	56034
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Algemene geschiedenis; Amerikaanse geschiedenis; Economische geschiedenis; Geschiedenis van de Europese expansie en globalisering; Middeleeuwse geschiedenis; Minderheden en migratiegeschiedenis; Oude geschiedenis; Sociale geschiedenis; Vaderlandse geschiedenis; Zeegeschiedenis.
Locatie:	Leiden
Variant:	voltijd en deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding Geschiedenis

Naam van de opleiding:	Geschiedenis
CROHO-nummer:	66034
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Ancient History; Archival Studies; Europaeum Programme European History and Civilisation (Leiden-Oxford-Paris Programme); European Expansion and Globalisation; Medieval and Early Modern European History; Migration and Global Interdependence; Political Culture and National Identities.
Locatie:	Leiden
Variant:	voltijd en deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding International Relations

Naam van de opleiding:	International Relations
CROHO-nummer:	60734
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	European Union Studies; International Studies.
Locatie:	Leiden
Variant:	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Het bezoek van de visitatiecommissie Geschiedenis, Internationale Betrekkingen en Europese Studies aan de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden vond plaats op 22 en 23 januari 2013.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Universiteit Leiden
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De commissie voor de clusterbeoordeling Geschiedenis, Internationale Betrekkingen en Europese Studies is samengesteld uit totaal acht commissieleden:

- Prof. dr. Marjan Schwegman (voorzitter), hoogleraar Politiek en Cultuur in de lange twintigste eeuw, Universiteit Utrecht en directeur NIOD;
- Harmen Bredeveld MSc., student bacheloropleiding Geschiedenis, Universiteit Leiden;
- Prof. dr. Luc François, hoogleraar Contemporaine Geschiedenis en oud-directeur Onderwijsaanlegenheden, Universiteit Gent;
- Dr. Amanda Kluvel, universitair hoofddocent en opleidingsdirecteur bachelor Cultuurwetenschappen / Arts & Culture, Universiteit Maastricht;
- Prof. dr. Jan Orbie, universitair hoofddocent EU External Relations, Universiteit Gent;
- Anne Stickers, student bacheloropleiding Internationale Betrekkingen, Rijksuniversiteit Groningen;
- Dr. Ulrich Tiedau, senior lecturer in modern Low Countries history and society, University College London;
- Prof. Ingeborg Tömmel, emeritus hoogleraar International and European Politics, Universiteit van Osnabrück.

Prof. dr. Jan van Herwaarden, emeritus hoogleraar Middeleeuwse Geschiedenis van Erasmus Universiteit Rotterdam, trad op als referent van de commissie voor de vroegmoderne Geschiedenis. Hij heeft inhoudelijke bijdragen geleverd ter voorbereiding op de

visitatiebezoeken van de opleidingen Geschiedenis van de Universiteit Leiden, de Radboud Universiteit Nijmegen, de Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Utrecht, de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit. Hij is niet betrokken geweest bij de oordeelsvorming van de commissie en de totstandkoming van de rapportages.

Voor ieder bezoek werd op basis van expertise en beschikbaarheid, en het voorkomen van eventuele belangenconflicten, een (sub)commissie samengesteld, bestaande uit zes commissieleden. Amanda Kluvelde werd voor de bezoeken aan de Universiteit Maastricht en de Universiteit van Amsterdam vervangen door Ingeborg Tömmel. In plaats van Anne Stickers nam Harmen Bredeveld deel aan het bezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Coördinator van de clustervisitatie Geschiedenis, IB en Europese Studies was drs. Trees Graas, medewerker van QANU. Zij trad eveneens op als secretaris tijdens het bezoek van de commissie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Muriel Jansen trad op als secretaris van de commissie tijdens de bezoeken aan Universiteit Leiden, de Radboud Universiteit Nijmegen, de Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Maastricht en Universiteit Utrecht. Bij de bezoeken aan de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit trad dr. ir. Hugo Verheul op als secretaris. Voor het rapport van de Universiteit Leiden heeft drs. Linda te Marvelde een bijdrage geleverd. Drs. Melissa Frederik heeft de rapportage van het rapport voor de Universiteit Maastricht verzorgd. Dr. ir. Hugo Verheul schreef de rapporten van de Rijksuniversiteit Groningen en de Universiteit Utrecht.

De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

Op 18 oktober 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd en werd het Domeinspecifieke Referentiekader Geschiedenis, Internationale Betrekkingen en Europese Studies besproken. Het Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in Bijlage 2.

Bij ontvangst van de kritische reflectie werden deze door de coördinator gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de kritische reflecties in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden. De commissieleden en de referent namen de rapporten door en formuleerden vragen die aan de secretaris werden toegestuurd. De secretaris compileerde de vragen per onderwerp en/of gespreksgreemium. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleidingen toegestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de rapporten lazen de commissieleden en de referent gezamenlijk minimaal vijftien scripties per opleiding.

Visitatiebezoeken

Tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek bereidde de commissie het visitatiebezoek voor aan de hand van vooraf geleverde input, en maakte zij afspraken over de taakverdeling op grond van inhoudelijke expertise. De commissie wenst te benadrukken dat zij in haar geheel verantwoordelijk is voor de oordeelsvorming en het eindrapport.

Voorafgaand aan ieder bezoek maakte de coördinator een conceptprogramma voor de (dag)indeling van het bezoek. Dit concept werd in samenspraak tussen de voorzitter, de coördinator en de contactpersoon van de betreffende universiteit aangepast aan de specifieke situatie van de opleiding(en). Tijdens de bezoeken is gesproken met een (representatieve)

vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, het opleidingsbestuur, de afgestudeerden, de opleidingscommissie, en de examencommissie. Daarnaast sprak de commissie per beoordeelde opleiding met een selectie van studenten en docenten. Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaar gesproken en met kern-docenten en begeleiders uit de diverse disciplines binnen de te visiteren opleiding(en). Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie. Een overzicht van het programma met alle gesprekspartners is opgenomen als Bijlage 6.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft het laatste deel van het bezoek gebruikt voor een discussie over de beoordeling van de opleidingen en de voorbereiding op de mondelinge rapportage. Aan het einde van elk bezoek heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie gepresenteerd. Daarbij ging het steeds om een aantal algemene waarnemingen en eerste indrukken per opleiding.

De coördinator was aanwezig bij de eindvergadering van de bezoeken om de bevindingen van de voorgaande bezoeken in te brengen. Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de coördinator en de secretarissen om de beoordelingen op elkaar af te stemmen.

Rapportages

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie, per instelling, een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is dit aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Bijzonderheden van het bezoek aan de Universiteit Leiden

Het bezoek aan de Universiteit Leiden vond plaats op 22 en 23 januari 2013 in Leiden. Het programma van het bezoek is te vinden in Bijlage 6. Van het spreekuur is geen gebruik gemaakt.

De commissie die de bacheloropleiding Geschiedenis en de masteropleiding Geschiedenis van de Universiteit Leiden beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Marjan Schwegman (voorzitter), hoogleraar Politiek en Cultuur in de lange twintigste eeuw, Universiteit Utrecht en directeur NIOD;
- Prof. dr. Luc François, hoogleraar Contemporaine Geschiedenis en oud-directeur Onderwijsaangelegenheden, Universiteit Gent;
- Dr. Amanda Kluveld, universitair hoofddocent en opleidingsdirecteur bachelor Cultuurwetenschappen / Arts & Culture, Universiteit Maastricht;
- Prof. dr. Jan Orbie, universitair hoofddocent EU External Relations, Universiteit Gent;
- Anne Stickers, student bacheloropleiding Internationale Betrekkingen, Rijksuniversiteit Groningen.

Dr. Ulrich Tiedau, senior lecturer in modern Low Countries history and society aan University College London, kon door onvoorziene omstandigheden niet bij het bezoek aanwezig zijn. Voorafgaand aan het bezoek heeft hij op basis van de kritische reflectie input geleverd ter voorbereiding van de discussie. Hij heeft tevens een aantal scripties per opleiding beoordeeld en de beoordelingsformulieren voorafgaand aan het bezoek naar de rest van de commissie verzonden. Deze konden dus meegenomen worden in de besprekingen tijdens de visitatie. Na afloop van de visitatie heeft dr. Tiedau het conceptrapport gelezen en becommentarieerd.

Prof. dr. Jan van Herwaarden, emeritus hoogleraar Middeleeuwse Geschiedenis van Erasmus Universiteit Rotterdam, trad op als referent van de commissie voor de vroegmoderne Geschiedenis. Hij heeft inhoudelijke bijdragen geleverd ter voorbereiding op de visitatiebezoeken van de opleidingen Geschiedenis van de Universiteit Leiden, de Radboud Universiteit Nijmegen, de Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Utrecht, de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit. Hij is niet betrokken geweest bij de oordeelsvorming van de commissie en de totstandkoming van de rapportages.

De commissie werd tijdens het bezoek ondersteund door Muriel Jansen. Linda te Marvelde heeft na afloop van het bezoek een bijdrage geleverd aan de rapportage.

Het College van Bestuur van de Universiteit Leiden en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de twee genoemde opleidingen.

Om het gerealiseerde eindniveau van opleidingen te bepalen hebben de coördinator en voorzitter van de visitatiecommissie 15 scripties per opleiding geselecteerd. De commissie heeft deze voorafgaand aan de visitatie beoordeeld. De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studie jaren. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers en afstudeerrichtingen (zie Bijlage 7). Na afloop van het bezoek heeft de commissie voor de bacheloropleiding Geschiedenis 10 extra scripties geselecteerd. Deze selectie richtte zich op scripties die door de opleiding waren beoordeeld met een 6 of 6.5.

Voor de visitatie heeft de commissie inzage gevraagd in de organisatie, de inhoud, de toetsing en de evaluatie van de volgende cursussen:

Bacheloropleiding Geschiedenis

- Hoorcollege Inleiding Geschiedenis
- Themacollege I (daarvan een college op het gebied van de Economische geschiedenis)
- Hoorcollege Middeleeuwse geschiedenis
- Hoorcollege Vaderlandse geschiedenis
- Werkcollege Amerikaanse geschiedenis
- Werkcollege Oude geschiedenis
- Werkcollege (seminar) Sociale geschiedenis
- Werkcollege (seminar) Geschiedenis van de Europese expansie en globalisering

Masteropleiding Geschiedenis

- Werkcollege Literature Seminar Maritime History
- Werkcollege Literature Seminar Political Debate
- Werkcollege Research Seminar Archival Studies

- Werkcollege Research Seminar Migration and Global Interdependence

Masteropleiding International Relations:

- History of European Integration (European Union Studies)
- EU Institutions (European Union Studies)
- Corpus I Core Course Ideas and Beliefs in International Relations (International Studies)
- Corpus II Core Course Areas and Policies (International Studies)

Daarnaast had de commissie inzage in het toetsmateriaal van alle overige cursussen van beide opleidingen. Tijdens het bezoek bestudeerde de commissie de kwaliteit van het cursusmateriaal, de studentinformatie, de toetsen en de praktische onderwijsprogramma's van deze cursussen in detail.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (versie van november 2011) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

Uitgangspunt van de beoordeling is 'voldoende', waarbij de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gestelde criteria. In de ogen van de commissie kan zij het oordeel 'voldoende' toekennen, ook wanneer zij kritische opmerkingen heeft gemaakt. Het is dan wel noodzakelijk dat tegenover de kritische opmerkingen positieve observaties staan.

Samenvattend oordeel van de commissie

Bacheloropleiding Geschiedenis

Standaard 1: voldoende

De opleidingen Geschiedenis in Leiden worden in de kritische reflectie gepositioneerd als brede opleidingen met veel historische subdisciplines die vrijwel alle perioden van oudheid tot heden, en vrijwel de gehele wereld bestrijken. Geografisch richt de opleiding zich op het westen en de relatie van het westen met de rest van de wereld. De interactie tussen geografische regio's, die tot uiting komt in thematieken zoals migratie, acculturatieprocessen, imperialisme en globalisering, vormt een samenbindend element in de opleidingen. Studenten genieten in beide programma's veel keuzevrijheid; zij kunnen naar gelang hun interesses kiezen voor maximale breedte of sterke specialisatie.

De eindkwalificaties van de opleidingen Geschiedenis zijn voldoende toegesneden op het Leidse profiel, dat gekenmerkt wordt door een breed onderwijsaanbod met veel keuzemogelijkheden voor studenten. De commissie ziet wel mogelijkheden om dit profiel scherper te definiëren, zodat nog beter zichtbaar wordt waarin de Leidse opleidingen zich willen onderscheiden. Daarnaast verdient het naar het oordeel van de commissie aanbeveling om de voorbereiding van studenten op de beroepspraktijk te concretiseren in de beoogde eindkwalificaties.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de opleiding aansluiten bij het domeinspecifiek referentiekader. Daarmee sluiten zij ook aan bij de internationale eisen voor de inhoud van de opleiding Geschiedenis. De commissie heeft daarnaast vastgesteld dat het niveau en de oriëntatie van de opleiding adequaat zijn vertaald naar de eindkwalificaties.

Standaard 2: onvoldoende

Het eerste jaar van de bacheloropleiding bestaat volledig uit verplichte onderdelen. Studenten besteden 30 EC aan overzichtskennis in de zes hoofdonderdelen van de studie: Oude geschiedenis, Middeleeuwse geschiedenis, Algemene geschiedenis (via de vakken Nieuw Tijd en Contemporaine Tijd), Economische geschiedenis en Sociale geschiedenis (beide onderdelen komen in een gezamenlijk vak aan de orde) en Vaderlandse geschiedenis. Daarnaast oefenen studenten hun vaardigheden in aan de hoorcolleges gekoppelde werkcolleges (10 EC), schrijven zij twee werkstukken in het kader van themacolleges (15 EC) en krijgen zij een eerste kennismaking met de geschiedtheorie (5 EC). Vanaf het tweede studiejaar specialiseren de studenten zich in Oude geschiedenis, Middeleeuwse geschiedenis, Algemene geschiedenis, Economische geschiedenis, Sociale geschiedenis of Vaderlandse geschiedenis. Eventueel kunnen studenten zich specialiseren in een subspecialisatie binnen deze hoofdonderdelen, die ook als afstudeerrichting gelden, te weten Amerikaanse geschiedenis, Geschiedenis van de Europese expansie en globalisering, Minderheden- en migratiegeschiedenis en Zeegeschiedenis.

In het tweede en derde jaar van de bacheloropleiding volgen studenten minimaal 40 EC aan onderwijs in de door hun gekozen richting. In deze specialisaties wordt de kennis uit het eerste jaar verbreed en verdiept. Zij volgen daartoe een tweedejaars hoorcollege van 5 EC, evenals een werkcollege van 10 EC en een derdejaars seminar van 10 EC. Ook moet het gekozen onderwerp van het bachelor-eindwerkstuk van 15 EC passen binnen de gekozen specialisatie.

In de postpropedeuse besteden studenten verder 10 EC aan de verplichte vakken Geschiedfilosofie en Wetenschapsfilosofie, 50 EC aan verdieping of verbreding (in de vorm van een minor, een stage of keuzevakken) en maximaal 20 EC aan andere afstudeerrichtingen binnen de bacheloropleiding Geschiedenis.

De bacheloropleiding Geschiedenis kan in deeltijd worden gevolgd. De studieduur van de deeltijdse bacheloropleiding bedraagt negen semesters. Deeltijdstudenten volgen nagenoeg hetzelfde programma als voltijdstudenten.

De bacheloropleiding Geschiedenis beoogt veel keuzevrijheid te bieden en heeft daarom gekozen voor een breed onderwijsaanbod. De commissie herkent dit brede aanbod in de specialisaties die de opleiding aanbiedt en is hier positief over. Voorwaarde voor de keuzevrijheid is echter, zo stelt de commissie vast, dat de opleiding kan garanderen dat studenten alle beoogde eindkwalificaties realiseren. De commissie concludeert dat dit in de eerste plaats betekent dat de leerdoelen per cursus dermate concreet geformuleerd worden dat hun relatie tot de eindkwalificaties inzichtelijk wordt. Een tweede vereiste is dat er voldoende toezicht is op de samenhang en opbouw van iedere individuele leerroute. De commissie heeft tijdens het bezoek geconstateerd dat de leerdoelen bij de door haar bestudeerde cursussen niet concreet zijn geformuleerd. Daardoor is niet voldoende verifieerbaar op welke manier de leerdoelen van de cursussen bijdragen aan het realiseren van de eindkwalificaties van de opleidingen. De leerplannen bieden, zo heeft de commissie vastgesteld, onvoldoende houvast voor een samenhangend en stevig opgebouwd programma.

Ondanks dat de commissie voldoende thematische samenhang ziet in de verschillende afstudeerrichtingen, is het haar niet duidelijk geworden op welke manier de opleiding waarborgt dat alle leerroutes uiteindelijk leiden tot het behalen van dezelfde eindkwalificaties.

De commissie rekent het de opleiding aan dat zij de afgelopen jaren niet op structurele wijze werk heeft gemaakt van de adviezen van externe commissies. Ook de weerstand die de commissie tijdens het bezoek waarnam tegen het vastleggen van procedures, heeft meegespeeld in haar oordeel. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding te lijden heeft gehad onder een weinig reflectieve cultuur, waarbinnen het afleggen van verantwoording als een onnodige last wordt ervaren. De commissie betreurt deze zienswijze. Zij benadrukt dat zij waardering heeft voor de manier waarop de opleidingen het onderwijs willen vormgeven, met als doel om studenten en docenten maximale keuzevrijheid te bieden. Ook is zij te spreken over de manier waarop het onderzoek van de docenten verweven is in het onderwijs. Desondanks heeft de commissie moeten vaststellen dat de bacheloropleiding Geschiedenis door het gebrek aan structurering en toezicht niet kan garanderen dat alle studenten alle eindkwalificaties behalen.

De commissie acht het voor de bachelorstudenten van groot belang dat er meer regie gevoerd wordt op het concretiseren van leerdoelen van de verschillende cursussen, het inzichtelijk maken van de relatie van deze leerdoelen met de eindkwalificaties en de toetsen en dat er meer regie gevoerd wordt op de invulling van de verschillende leerplannen. Zo moet duidelijk worden op welke manier de student met het programma de eindkwalificaties kan behalen.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs van de opleiding dicht op het onderzoek van docenten ligt. Studenten ontwikkelen zo voeling met de praktijk van wetenschappelijk onderwijs en zijn geïnformeerd over de belangrijkste onderzoeksthema's van de docenten. In de opleiding zijn onderzoeksvaardigheden vanaf het eerste jaar in de opleiding verweven. Bachelorstudenten schrijven direct vanaf de propedeuse werkstukken en vanaf het tweede

studiejaar ieder semester een omvangrijk paper. Het valt de commissie op dat in de trajecten voor de eindwerkstukken van de bachelorstudenten de keuzevrijheid opnieuw een grote rol speelt. De student kiest zelf een docent die hem helpt bij het opstellen van een onderwerp en probleemstelling. Samen met de studietoördinator maakt de student een afstudeerplan. De commissie waardeert deze aanpak en de geboden keuzevrijheid. Wel adviseert de commissie om duidelijke deadlines met de studenten af te spreken. Inmiddels biedt de opleiding studenten een vrijblijvend seminar, als een vorm van begeleiding bij het eindwerkstuk, zodat zij iets meer houvast krijgen. De commissie adviseert de opleiding dit seminar verplicht te stellen. Ook zouden docenten studenten meer moeten stimuleren om de voorgeschreven tijd voor het eindwerkstuk niet te overschrijden. De commissie wil de bacheloropleiding nadrukkelijk wijzen op de manier waarop de masteropleidingen Geschiedenis en International Relations hun studenten begeleiden in het afstuderen. De commissie adviseert de bacheloropleiding Geschiedenis vergelijkbare maatregelen te treffen.

Het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten met geschikte inhoudelijke en didactische expertise. De commissie concludeert dat er voldoende personeel is om het onderwijs te verzorgen en dat de werkdruk niet als te hoog ervaren wordt. Studenten zijn tevreden over de begeleiding die hen wordt geboden en over de toegankelijkheid van de docenten. De commissie heeft hier waardering voor, vooral gezien het grote aantal studenten.

De opleidingsspecifieke kwaliteitszorg voldoet. De commissie heeft in de gesprekken met de opleidingscommissie vastgesteld dat deze voldoende invloed kunnen uitoefenen op de kwaliteit van het onderwijs. Ook heeft de commissie vastgesteld dat het onderwijs structureel geëvalueerd wordt.

Standaard 3: onvoldoende

De commissie heeft aandacht besteed aan de evaluatie van de kwaliteit van de toetsing en heeft vastgesteld dat de toetsen in de opleiding voldoende gevarieerd zijn. Het type college is bepalend voor de toetsvorm en daarnaast hecht de opleiding veel waarde aan werkstukken om de schrijfvaardigheid van studenten te meten. De commissie waardeert dit omdat dit past bij het academische karakter van de opleiding.

De commissie heeft beoordeeld in welke mate de toetsen van de opleiding aansluiten op de leerdoelen van de cursussen. Zij heeft onder Standaard 2 vastgesteld dat de leerdoelen summier en niet toetsbaar geformuleerd zijn. Na bestudering van het toetsbeleid en verscheidene tentamens concludeert zij dat een expliciete koppeling van leerdoelen en toetsen in een aantal gevallen ontbreekt. Ook stelt de commissie vast dat studenten niet voor alle cursussen op dezelfde manier worden geïnformeerd over beoordelingscriteria en toetsprocedures. De commissie beveelt de opleiding aan deze informatie altijd ook in de cursusbeschrijving in de studiegids op te nemen

De opleiding heeft inmiddels het vier-ogen principe ingevoerd bij de beoordeling van de eindwerken, en schriftelijke en mondelinge tentamens. De onafhankelijkheid van de tweede beoordelaar is bij eindwerkstukken een aandachtspunt. De commissie adviseert om de werkwijze van de masteropleiding International Relations over te nemen. Hier stelt de examencommissie vast wie de beoordelaars zijn.

De commissie is van oordeel dat de opleiding nog te weinig vorderingen hebben gemaakt op het gebied van kwaliteitsborging van de toetsing. De commissie is op de hoogte gesteld van initiatieven die de examencommissie in gang heeft gezet, maar heeft onvoldoende bewijs

gezien dat deze reeds onderdeel zijn van een vastgestelde beleidscyclus. De commissie adviseert de eindverantwoordelijken van de opleiding te investeren in ondersteuning van de examencommissie, zodat zij zo snel mogelijk haar nieuwe rol op het gebied van kwaliteit van toetsen kan realiseren en borgen.

Omdat de commissie heeft vastgesteld dat vier van de vijftientig geselecteerde eindwerkstukken van de bacheloropleiding Geschiedenis van onvoldoende niveau zijn, heeft de commissie vastgesteld dat het gerealiseerd eindniveau van de bacheloropleiding onvoldoende is. Daarnaast weegt de commissie in haar oordeel expliciet mee, dat niet voldoende verifieerbaar is in welke mate de opleiding kan garanderen dat alle eindtermen worden getoetst. Door het brede karakter van de opleiding en de ruime keuzes die de studenten kunnen maken, is meer toezicht daarop onontbeerlijk.

Masteropleiding Geschiedenis

Standaard 1: voldoende

De opleidingen Geschiedenis in Leiden worden in de kritische reflectie gepositioneerd als brede opleidingen met veel historische subdisciplines die vrijwel alle perioden van oudheid tot heden, en vrijwel de gehele wereld bestrijken. Geografisch richt de opleiding zich op het westen en de relatie van het westen met de rest van de wereld. De interactie tussen geografische regio's, die tot uiting komt in thematieken zoals migratie, acculturatieprocessen, imperialisme en globalisering, vormt een samenbindend element in de opleidingen. Studenten genieten in beide programma's veel keuzevrijheid; zij kunnen naar gelang hun interesses kiezen voor maximale breedte of sterke specialisatie.

De eindkwalificaties van de opleidingen Geschiedenis zijn voldoende toegesneden op het Leidse profiel, dat gekenmerkt wordt door een breed onderwijsaanbod met veel keuzemogelijkheden voor studenten. De commissie ziet wel mogelijkheden om dit profiel scherper te definiëren, zodat nog beter zichtbaar wordt waarin de Leidse opleidingen zich willen onderscheiden. Daarnaast verdient het naar het oordeel van de commissie aanbeveling om de voorbereiding van studenten op de beroepspraktijk te concretiseren in de beoogde eindkwalificaties.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de opleiding aansluiten bij het domeinspecifiek referentiekader. Daarmee sluiten zij ook aan bij de internationale eisen voor de inhoud van de opleiding Geschiedenis. De commissie heeft daarnaast vastgesteld dat het niveau en de oriëntatie van de opleiding adequaat zijn vertaald naar de eindkwalificaties.

Het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten met geschikte inhoudelijke en didactische expertise. De commissie concludeert dat er voldoende personeel is om het onderwijs te verzorgen en dat de werkdruk niet als te hoog ervaren wordt. Studenten zijn tevreden over de begeleiding die hen wordt geboden en over de toegankelijkheid van de docenten. De commissie heeft hier waardering voor, vooral gezien het grote aantal studenten van de opleidingen Geschiedenis.

Standaard 2: voldoende

De masteropleiding Geschiedenis (60 EC) kent zeven afstudeerrichtingen en binnen drie daarvan subtracks, te weten Ancient History, Archival Studies, European Expansion and Globalisation (met de subtrack Maritime History), Medieval and Early Modern European History, Migration and Global Interdependence (met de subtrack Economic History), Political Culture and National Identities (met de subtrack Political Debate) en Europaeum

Programme European History and Civilisation. Binnen het programma wordt 30 EC besteed aan de masterscriptie, minimaal 20 EC aan werkcolleges binnen de afstudeerrichting (Literature Seminar en Research Seminar). Studenten kunnen 10 EC besteden aan verdieping of verbreding.

De masteropleiding Geschiedenis kan in deeltijd worden gevolgd. De studieduur van de deeltijdse masteropleiding bedraagt vier semester. Deeltijdstudenten volgen hetzelfde programma als voltijdstudenten.

De commissie heeft tijdens het bezoek geconstateerd dat de opbouw en samenhang in de masteropleiding Geschiedenis duidelijk zichtbaar zijn. Dit heeft niet alleen te maken met de kortere opleidingsduur van de masteropleiding, maar ook met de heldere profielen van de zeven afstudeerrichtingen. Ook is de commissie van mening dat, gelet op diens zelfstandigheid, de masterstudent beter in staat zal zijn om (onder begeleiding) een relevante leerroute samen te stellen.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs van de opleiding dicht op het onderzoek van docenten ligt. Studenten ontwikkelen zo voeling met de praktijk van wetenschappelijk onderwijs en zijn geïnformeerd over de belangrijkste onderzoeksthema's van de docenten. In de opleiding zijn onderzoeksvaardigheden structureel in het onderwijs verweven.

De masteropleiding Geschiedenis biedt studenten, naast begeleiding door de docent, een Thesis Master (10 EC), waar de student een historiografisch essay schrijft dat de kern van de inleiding van de scriptie kan vormen, en waar hij met medestudenten aan de afstudeerscriptie kan werken. De commissie is hierover positief.

Het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten met geschikte inhoudelijke en didactische expertise. De commissie concludeert dat er voldoende personeel is om het onderwijs te verzorgen en dat de werkdruk niet als te hoog ervaren wordt. Studenten zijn tevreden over de begeleiding die hen wordt geboden en over de toegankelijkheid van de docenten. De commissie heeft hier waardering voor, vooral gezien het grote aantal studenten.

De opleidingsspecifieke kwaliteitszorg voldoet. De commissie heeft in de gesprekken met de opleidingscommissie vastgesteld dat deze voldoende invloed kunnen uitoefenen op de kwaliteit van het onderwijs. Ook heeft de commissie vastgesteld dat het onderwijs structureel geëvalueerd wordt.

Standaard 3: voldoende

De commissie heeft aandacht besteed aan de evaluatie van de kwaliteit van de toetsing en heeft vastgesteld dat de toetsen in de opleiding voldoende gevarieerd zijn. In de opleiding Geschiedenis is het type college bepalend voor de toetsvorm en de opleiding hecht veel waarde aan werkstukken om de schrijfvaardigheid van studenten te meten. De commissie waardeert dit omdat dit past bij het academische karakter van de opleiding.

De commissie heeft beoordeeld in welke mate de toetsen van de opleiding aansluiten op de leerdoelen van de cursussen. Zij heeft onder Standaard twee vastgesteld dat de leerdoelen summier en niet toetsbaar geformuleerd zijn. Na bestudering van het toetsbeleid en verscheidene tentamens concludeert zij dat een expliciete koppeling van leerdoelen en toetsen in een aantal gevallen ontbreekt. Ook stelt de commissie vast dat studenten niet voor alle cursussen op dezelfde manier worden geïnformeerd over beoordelingscriteria en

toetsprocedures. De commissie beveelt de opleiding aan deze informatie altijd ook in de cursusbeschrijving in de studiegids op te nemen

De opleiding heeft inmiddels het vier-ogen principe ingevoerd bij de beoordeling van de eindwerken, en schriftelijke en mondelinge tentamens. De onafhankelijkheid van de tweede beoordelaar is een aandachtspunt. De commissie adviseert deze opleidingen om de werkwijze van de masteropleiding International Relations over te nemen. Hier stelt de examencommissie vast wie de beoordelaars zijn.

De commissie is van oordeel dat de opleiding nog te weinig vorderingen heeft gemaakt op het gebied van kwaliteitsborging van de toetsing. De commissie is op de hoogte gesteld van initiatieven die de examencommissie in gang heeft gezet, maar heeft onvoldoende bewijs gezien dat deze reeds onderdeel zijn van een vastgestelde beleidscyclus. De commissie adviseert de eindverantwoordelijken van de opleiding te investeren in ondersteuning van de examencommissie, zodat zij zo snel mogelijk hun nieuwe rol op het gebied van kwaliteit van toetsen kan realiseren en borgen.

De commissie heeft na bestudering van een selectie van de masterscripties vastgesteld dat deze van voldoende niveau zijn en dat studenten de beoogde eindkwalificaties van de masteropleiding realiseren.

Masteropleiding International Relations

Standaard 1: voldoende

De Leidse masteropleiding International Relations is geworteld in een geesteswetenschappelijke traditie. Dit houdt in dat de nadruk niet ligt op de theoretische of institutionele kant van de internationale (of Europese) betrekkingen, maar op de historische, culturele, 'ideationele' en niet-westerse 'dimensies' van de internationale politieke ontwikkelingen. Vanaf het studiejaar 2012-2013 biedt de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden onder de brede masteropleiding *International Relations* twee afstudeerrichtingen aan: European Union Studies en International Studies.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de opleiding aansluiten bij het domeinspecifiek referentiekader. Daarmee sluiten zij ook aan bij de internationale eisen voor de inhoud van de opleiding International Relations. De commissie heeft daarnaast vastgesteld dat het niveau en de oriëntatie van de opleiding adequaat zijn vertaald naar de eindkwalificaties.

Standaard 2: voldoende

De commissie heeft ook gekeken naar de masteropleiding International Relations en vastgesteld dat de programma's van de afstudeerrichtingen European Union Studies en International Studies een logische samenhang vertonen en in voldoende mate aansluiten op de beoogde profielen. Beide afstudeerrichtingen kennen een aantal kernmodules en electives, een Preparatory Course Master Thesis en de afstudeerscriptie. De commissie ziet vooral in de kernmodules de eigenheid van de afstudeerrichtingen terug. In de kernmodules van International Studies staat de mondiale politiek vanuit diverse (mede niet-Westerse) perspectieven centraal. In de European Union Studies disciplines zoals Geschiedenis, Economie, Politiek en Recht behandeld, gericht op het proces van Europese integratie.

In de Preparatory Course Master Thesis worden studenten voorbereid op het schrijven van de scriptie. Volgens deze masteropleiding zorgt de intensieve scriptiebegeleiding voor de hoge

rendementen van de afstudeerrichting European Union Studies. De commissie kan zich hierin vinden, en is positief over de Preparatory Course en de scriptiebegeleiding die de opleiding biedt.

De commissie heeft na het bestuderen van het onderwijsmateriaal van de masteropleiding International Studies vastgesteld dat de programma's van beide afstudeerrichtingen de studenten in staat stellen om de eindkwalificaties te realiseren. Het curriculum van beide afstudeerrichtingen is inzichtelijk voor studenten. De commissie stelt echter wel vast dat de Preparatory Course Master Thesis het enige programmaonderdeel is waar studenten van beide afstudeerrichtingen voor een deel gezamenlijk les krijgen. De commissie adviseert de masteropleiding om, in het kader van de brede label operatie, te onderzoeken of er niet meer gemeenschappelijke onderdelen verzorgd kunnen worden voor de studenten International Relations, bijvoorbeeld door het uitwerken van het gemeenschappelijke geesteswetenschappelijke perspectief. Verder is de commissie positief over de ontwikkeling van een aantal vakken in de European Union Studies en verwacht dat hierdoor de theoretische basis, het historisch perspectief en daarmee het profiel van deze afstudeerrichting zal verbeteren.

Het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten met geschikte inhoudelijke en didactische expertise. De commissie concludeert dat er voldoende personeel is om het onderwijs te verzorgen en dat de werkdruk niet als te hoog ervaren wordt. Studenten zijn tevreden over de begeleiding die hen wordt geboden en over de toegankelijkheid van de docenten. De commissie heeft hier waardering voor.

De opleidings specifieke kwaliteitszorg voldoet. De commissie heeft in de gesprekken met de opleidingscommissie vastgesteld dat deze voldoende invloed kunnen uitoefenen op de kwaliteit van het onderwijs. Ook heeft de commissie vastgesteld dat het onderwijs structureel geëvalueerd wordt.

Standaard 3: voldoende

De commissie heeft aandacht besteed aan de evaluatie van de kwaliteit van de toetsing en heeft vastgesteld dat de toetsen voldoende gevarieerd zijn.

De commissie heeft vastgesteld dat de relatie tussen toetsen en eindkwalificaties duidelijk is en dat studenten worden geïnformeerd over criteria en procedures. Voor aanvang worden studenten schriftelijk op de hoogte gebracht van de vereisten van een vak. Ook maakt de masteropleiding International Relations voor de beoordeling van de masterscriptie gebruik van een vastgesteld en gestandaardiseerd beoordelingsformulier. De commissie heeft dit formulier gezien en constateert dat dit bestaat uit duidelijk geformuleerde en relevante beoordelingscriteria. Ook heeft deze masteropleiding een scriptieprotocol waarin staat op welke manier de beoordeling uitgevoerd moet worden.

De opleiding heeft inmiddels het vier-ogen principe ingevoerd bij de beoordeling van de afstudeerscripties. De commissie is positief over de manier waarop de opleiding het toetsen en beoordelen heeft ingericht en adviseert de opleidingen Geschiedenis om goede voorbeelden over te nemen, zoals het beoordelingsformulier, het scriptieprotocol en de manier waarop de onafhankelijkheid van de tweede beoordelaar wordt gewaarborgd.

De commissie heeft na bestudering van een selectie van de masterscripties vastgesteld dat deze van voldoende niveau zijn.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Geschiedenis:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	onvoldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	onvoldoende
Algemeen eindoordeel	onvoldoende

Masteropleiding Geschiedenis:

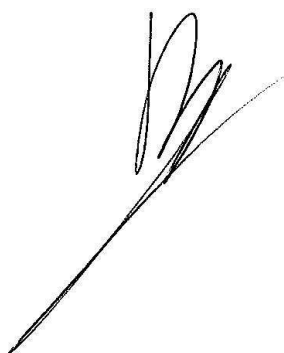
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding International Relations

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

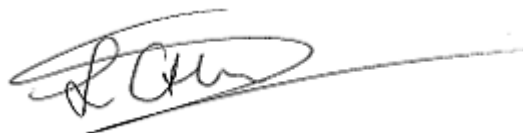
De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 28 oktober 2013

---

prof. dr. Marjan Schwegman

---

drs. Linda te Marvelde

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

---

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Het Disciplineoverleg Letteren en Geschiedenis heeft een domeinspecifiek referentiekader vastgesteld voor de onderwijsvisitatie Geschiedenis, Internationale Betrekkingen en Europese Studies 2012. Bij het opstellen van dit kader is gebruikgemaakt van referentiekaders van buitenlandse collega's, met name van het onderzoek naar *History* van het Transnational European Evaluation Project (TEEP) van ENQA, het *Subject benchmark statement: History* van de Quality Assurance Agency for Higher Education (UK) en de *Tuning Template European Studies*. Het domeinspecifiek referentiekader is opgenomen in Bijlage 2.

Profiel en eindkwalificaties bachelor- en masteropleiding Geschiedenis

De opleidingen Geschiedenis in Leiden worden in de kritische reflectie gepositioneerd als brede opleidingen met veel historische subdisciplines die vrijwel alle perioden van oudheid tot heden, en vrijwel de gehele wereld bestrijken. Geografisch richt de opleiding zich op het westen en de relatie van het westen met de rest van de wereld. De interactie tussen geografische regio's, die tot uiting komt in thematieken zoals migratie, acculturatieprocessen, imperialisme en globalisering, vormt een samenbindend element in de opleidingen. Studenten genieten in beide programma's veel keuzevrijheid; zij kunnen naar gelang hun interesses kiezen voor maximale breedte of sterke specialisatie.

De kritische reflectie beschrijft dat de opleidingen Geschiedenis studenten willen afleveren die enerzijds brede historische kennis hebben verworven, waaronder vakkennis op metaniveau, en anderzijds een reeks vaardigheden bezitten die van een historicus verwacht mogen worden en die overdraagbaar zijn naar andere gebieden. De opleidingen stellen zich ten doel studenten te leren met een wetenschappelijke en historische blik naar de samenleving te kijken om hen zo voor te bereiden op hun verdere loopbaan.

De commissie heeft de kritische reflectie bestudeerd en tijdens haar bezoek het profiel van de opleidingen besproken met het opleidingsmanagement en met docenten en studenten. Het is de commissie duidelijk geworden dat de opleidingen het brede onderwijsaanbod, met ruime keuzemogelijkheden voor zowel studenten (bij het samenstellen van individuele studieraden) als docenten (bij het inrichten van het onderwijs) als hun kracht zien. De opleidingen hebben hier bewust voor gekozen en de commissie heeft uit de gesprekken opgemaakt dat de vrijheid die aan zowel studenten als docenten geboden wordt door beide groepen zeer gewaardeerd en gekoesterd wordt.

In de kritische reflectie worden de eindkwalificaties van de opleidingen vergeleken met die van een aantal internationale zusteropleidingen. De commissie waardeert de poging van de opleidingen een internationale benchmark uit te voeren, maar heeft vastgesteld dat deze vooral technisch van aard is. Zij adviseert de opleidingen zich steviger te positioneren op grond van inhoudelijke keuzes die gemaakt zijn. De commissie ziet ruimte voor de

opleidingen om in positieve zin te formuleren waarin zij zich willen onderscheiden en hoe zij zich verhouden tot (Nederlandse) zusteropleidingen. De commissie noemt hier als voorbeeld de keuzevrijheid die de opleidingen bieden aan studenten.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de opleidingen, die als bijlage zijn opgenomen in de kritische reflectie, voor een belangrijk deel aansluiten bij de richtlijnen die vastgelegd zijn in het domeinspecifiek referentiekader. Ze weerspiegelen echter onvoldoende het eigenstandige karakter van de beide opleidingen. Zo wordt in de eindkwalificaties van de masteropleiding vermeld dat deze een aanvulling vormen op de reeds behaalde eindkwalificaties van de bacheloropleiding. Dit impliceert dat de Leidse bacheloropleiding als ingangseis geldt voor de masteropleiding en dat geschiedenisstudenten van andere opleidingen niet zouden kunnen instromen. Dit is echter niet het geval.

De commissie heeft daarnaast vastgesteld dat het brede onderwijsaanbod, waarmee de Leidse geschiedenisopleidingen zich onderscheiden, meer in de eindkwalificaties tot uitdrukking zou kunnen worden gebracht. Omdat het ambitieniveau van de eindkwalificaties van beide opleidingen naar het oordeel van de commissie in orde was, heeft zij de opleidingen in de gelegenheid gesteld de eindkwalificaties te herformuleren. Na afloop van het bezoek heeft de commissie een document ontvangen waarin de eindkwalificaties van beide opleidingen nader zijn gespecificeerd. De commissie heeft tot haar tevredenheid kunnen vaststellen dat de aangescherpte eindkwalificaties die in dit document zijn beschreven duidelijk toegespitst zijn op de verschillende afstudeerrichtingen die de opleidingen aanbieden. Ook doen zij recht aan de verschillende deeldisciplines binnen de geschiedenis. Deze eindkwalificaties zijn opgenomen in Bijlage 3.

De commissie heeft ook vastgesteld dat de eindkwalificaties het niveau van beide opleidingen adequaat expliciteren. Er is een duidelijk onderscheid in kennisniveaus aangebracht, en ook in de mate van zelfstandigheid die van studenten wordt verwacht is het onderscheid tussen bachelor- en masterniveau goed beschreven. Bachelorstudenten moeten bijvoorbeeld onder begeleiding een onderzoek van beperkte omvang op kunnen zetten en uit kunnen voeren, terwijl van masterstudenten wordt verwacht dat zij zelfstandig een onderzoeksproject kunnen opzetten dat in potentie bijdraagt aan de ontwikkeling van het vakgebied. De commissie onderschrijft de wijze waarop de opleidingen de eindkwalificaties hebben uitgewerkt in het licht van de Dublin-descriptoren.

De eindkwalificaties voldoen aan de richtlijnen die zijn vastgelegd in het domeinspecifiek referentiekader. Ook zijn ze nadrukkelijk academisch georiënteerd. Doordat nu voor de diverse afstudeerrichtingen kennisgebieden en methoden zijn geëxpliciteerd, weerspiegelen de eindkwalificaties het brede onderwijsaanbod. De commissie waardeert het dat de opleidingen de onderverdeling die het domeinspecifiek referentiekader hanteert in kennis, vaardigheden en academische attitude volgen.

Hoewel de commissie de stelling van de opleidingen dat algemene academische vaardigheden studenten voorbereiden op diverse functies in de maatschappij onderschrijft, ziet zij mogelijkheden om de koppeling met de beroepspraktijk nog verder uit te werken in de beoogde eindkwalificaties. Met het oog op de oriëntatie van studenten op het toekomstige beroepenveld zou dit naar het oordeel van de commissie een waardevolle aanvulling zijn.

Profiel en eindkwalificaties masteropleiding International Relations

De kritische reflectie vermeldt dat anders dan de meeste opleidingen op het gebied van internationale betrekkingen – die doorgaans een sociaalwetenschappelijk karakter hebben – de

Leidse masteropleiding geworteld is in een geesteswetenschappelijke traditie. Dit houdt in dat de nadruk niet ligt op de theoretische of institutionele kant van de internationale (of Europese) betrekkingen, maar op de historische, culturele, 'ideationele' en niet-westerse 'dimensies' van de internationale politieke ontwikkelingen. Vanaf het studiejaar 2012-2013 biedt de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden onder de brede masteropleiding International Relations twee afstudeerrichtingen aan: European Union Studies en International Studies. De programma's onderscheiden zich op inhoudelijk en geografisch gebied.

European Union Studies beoogt studenten een interdisciplinair en op de praktijk gericht programma te bieden waarin geschiedenis, economie, politiek en recht gecombineerd worden. Het programma is gericht op de bestudering van de verschillende probleemgebieden van de Europese Unie, en niet primair op de Europese Unie als instituut.

Met de specialisatie International Studies beoogt de opleiding eveneens studenten een interdisciplinair programma aan te bieden waarin contemporaine mondiale politiek verklaard wordt vanuit een veelheid aan nationale en culturele (wetenschappelijke) perspectieven en vanuit een primair kwalitatieve benadering. De kritische reflectie benadrukt dat het programma een geesteswetenschappelijk signatuur heeft en complementair is aan European Union Studies.

De masteropleiding International Relations heeft vijf gemeenschappelijke eindkwalificaties voor beide afstudeerrichtingen en drie specifieke eindkwalificaties per afstudeerrichting. De commissie constateert dat de drie specifieke eindkwalificaties duidelijk aansluiten op de profielen van de afstudeerrichtingen. Ze stelt vast dat de eindkwalificaties voldoen aan de in het domeinspecifiek referentiekader vastgelegde richtlijnen en dat hun niveau voldoende is. Ten slotte zijn de eindkwalificaties adequaat uitgewerkt in het licht van de Dublin-descriptoren. De eindkwalificaties zijn opgenomen in Bijlage 3.

Overwegingen

De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de drie opleidingen aansluiten bij het domeinspecifiek referentiekader. Daarmee sluiten zij ook aan bij de internationale eisen voor de inhoud van de opleidingen Geschiedenis en International Relations. De commissie heeft daarnaast vastgesteld dat het niveau en de oriëntatie van de opleidingen adequaat zijn vertaald naar de eindkwalificaties.

De eindkwalificaties van de opleidingen Geschiedenis zijn voldoende toegesneden op het Leidse profiel, dat gekenmerkt wordt door een breed onderwijsaanbod met veel keuzemogelijkheden voor studenten. De commissie ziet wel mogelijkheden om dit profiel scherper te definiëren, zodat nog beter zichtbaar wordt waarin de Leidse opleidingen zich willen onderscheiden. Daarnaast verdient het naar het oordeel van de commissie aanbeveling om de voorbereiding van studenten op de beroepspraktijk te concretiseren in de beoogde eindkwalificaties.

Conclusie

Bacheloropleiding Geschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Masteropleiding Geschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Masteropleiding International Relations: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

De commissie heeft de onderwijsprogramma's van de drie opleidingen bestudeerd en inzage gehad in cursusmateriaal, notulen van relevante commissies, resultaten van onderwijsevaluaties en in de digitale leeromgeving Blackboard. In deze standaard wordt eerst een korte beschrijving gegeven van de onderwijsprogramma's. Vervolgens worden de bevindingen van de commissie weergegeven met betrekking tot de inhoud en opbouw van de programma's, de vertaling van de eindkwalificaties in het onderwijs, de wetenschappelijke vorming, de mate waarin de student wordt voorbereid op het beroepenveld, de studeerbaarheid en de studiebegeleiding. Tot slot wordt kort aandacht besteed aan de staf en de opleidingsspecifieke kwaliteitszorg. Een overzicht van de drie programma's is opgenomen in Bijlage 4.

Opbouw en samenhang bacheloropleiding Geschiedenis

De Leidse opleidingen Geschiedenis hebben bewust gekozen voor een breed onderwijsaanbod met zoveel mogelijk keuzevrijheid voor studenten. Ook voor de docenten is het programma tot op zekere hoogte flexibel, zo meldt de opleiding. Docenten kunnen binnen de kaders voor de betreffende cursus de specifieke inhoud van hun onderwijs jaarlijks aanpassen. Het eerste jaar van de bacheloropleiding bestaat volledig uit verplichte onderdelen. Studenten besteden 30 EC aan historische overzichtskennis in de zes hoofdonderdelen van de studie: Oude geschiedenis, Middeleeuwse geschiedenis, Algemene geschiedenis (via de vakken Nieuw Tijd en Contemporaine Tijd), Economische geschiedenis en Sociale geschiedenis (beide onderdelen komen in een gezamenlijk vak aan de orde) en Vaderlandse geschiedenis. Daarnaast oefenen studenten hun vaardigheden in aan de hoorcolleges gekoppelde werkcolleges (10 EC), schrijven zij twee werkstukken in het kader van themacolleges (15 EC) en krijgen zij een eerste kennismaking met de geschiedtheorie (5 EC). Vanaf het tweede studiejaar specialiseren de studenten zich in een van de volgende richtingen:

- Oude geschiedenis;
- Middeleeuwse geschiedenis;
- Algemene geschiedenis;
- Economische geschiedenis;
- Sociale geschiedenis;
- Vaderlandse geschiedenis;

Eventueel kunnen studenten zich specialiseren in een van de vier subspecialisaties binnen deze hoofdonderdelen, die ook als afstudeerrichting gelden:

- Amerikaanse geschiedenis;
- Geschiedenis van de Europese expansie en globalisering;
- Minderheden- en migratiegeschiedenis;
- Zeegeschiedenis.

In het tweede en derde jaar van de bacheloropleiding volgen studenten minimaal 40 EC aan onderwijs in de door hun gekozen richting. In deze specialisaties wordt de kennis uit het eerste jaar verbreed en verdiept. Zij volgen daartoe een tweedejaars hoorcollege van 5 EC, evenals een werkcollege van 10 EC en een derdejaars seminar van 10 EC. Ook moet het gekozen onderwerp van het bachelor eindwerkstuk van 15 EC passen binnen de gekozen specialisatie.

In de postpropedeuse besteden studenten verder 10 EC aan de verplichte vakken Geschiedfilosofie en Wetenschapsfilosofie, 50 EC aan verdieping of verbreding (in de vorm van een minor, een stage of keuzevakken) en maximaal 20 EC aan andere afstudeerrichtingen binnen de bacheloropleiding Geschiedenis.

In de kritische reflectie licht de opleiding de opbouw van het programma toe. In het tweede jaar zijn colleges gericht op heuristiek, analyse en academische vaardigheden, het derde jaar richt zich op bronnenkritiek en mondelinge en schriftelijke vaardigheden. In de derdejaars seminars neemt de (conceptuele) complexiteit van de behandelde stof toe. De materie van het eerstejaars vak Inleiding Historische Wetenschap wordt voortgezet in de vakken Geschiedfilosofie en Wetenschapsfilosofie.

De hoorcolleges zijn voornamelijk gericht op kennisoverdracht, terwijl in de werkcolleges aandacht wordt besteed aan schriftelijke en mondelinge presentatievaardigheden, onderzoeks- en leervaardigheden.

Voor het bachelor eindwerkstuk voeren studenten onder begeleiding van een docent een onderzoek uit dat, waar mogelijk, gebaseerd is op primaire bronnen. Studenten worden geacht hun onderzoek te positioneren in de secundaire literatuur en verantwoording af te leggen voor de gekozen onderzoeksmethode.

Opbouw en samenhang masteropleiding Geschiedenis

De masteropleiding Geschiedenis (60 EC) kent zeven afstudeerrichtingen en binnen drie daarvan subtracks:

- Ancient History;
- Archival Studies;
- European Expansion and Globalisation (met de subtrack Maritime History);
- Medieval and Early Modern European History;
- Migration and Global Interdependence (met de subtrack Economic History);
- Political Culture and National Identities (met de subtrack Political Debate);
- Europeum Programme European History and Civilisation.

In de masteropleiding ligt het zwaartepunt op de bestudering van bronnen. Dit gebeurt in intensief kleinschalig onderwijs in werkgroepen. Binnen het programma wordt 30 EC besteed aan de masterscriptie, minimaal 20 EC aan werkcolleges binnen de afstudeerrichting (Literature Seminar en Research Seminar). Studenten kunnen 10 EC besteden aan verdieping of verbreding. Het Research Seminar is expliciet gericht op het opdoen van nieuwe inzichten in een bestaand of nieuw onderzoeksterrein. In dit college leren studenten om primaire bronnen te lokaliseren, te selecteren en te analyseren. In het Literature Seminar wordt dieper ingegaan op de 'grote debatten' uit het veld in kwestie, historiografische ontwikkelingen en methodologische problemen.

Het tweede semester staat in het teken van het schrijven van de masterscriptie. Studenten wonen verplicht een Thesis Seminar bij, waarvoor geen studiepunten worden toegekend. Dit seminar biedt de student ondersteuning en structuur bij het schrijven van de scriptie. Studenten schrijven binnen het Thesis Seminar een historiografisch essay dat later de kern kan vormen van de inleiding van hun scriptie. De masterscriptie is gebaseerd op zelfstandig onderzoek naar een onderwerp dat door de student zelf is afgebakend. De opleiding verwacht van de student dat hij de keuze van zijn onderwerp en methode verantwoordt, het onderwerp plaatst in de historiografische discussie, een substantiële hoeveelheid primair bronnenmateriaal identificeert, selecteert en bestudeert en hier op academisch niveau verslag van doet.

Deeltijdopleidingen Geschiedenis

Zowel de bachelor- als de masteropleiding Geschiedenis kunnen in deeltijd worden gevolgd. De studieduur van de deeltijdse bacheloropleiding bedraagt negen semesters, de studieduur van de deeltijdse masteropleiding vier. Deeltijdstudenten volgen hetzelfde programma als voltijdstudenten. De eerstejaars themacolleges van de bacheloropleiding vormen hierop de uitzondering. Waar voltijdstudenten twee afzonderlijke themacolleges volgen (5 EC + 10 EC), volgen deeltijdstudenten een gecombineerd themacollege, dat is onderverdeeld in een deel A (5 EC) en B (10 EC). De kritische reflectie meldt dat de opleiding overweegt de deeltijdvarianten op termijn niet meer aan te bieden, omdat het aantal belangstellenden sterk terugneemt. De bevindingen, overwegingen en oordelen van de commissie met betrekking tot de opleidingen Geschiedenis gelden voor zowel de voltijd- als deeltijdvariant.

Evaluatie cursusmateriaal opleidingen Geschiedenis

De commissie heeft tijdens het bezoek een selectie van het cursusmateriaal beoordeeld. De steekproef betrof cursussen uit iedere opleiding, ieder studiejaar en ieder themagebied en/of afstudeerrichting. Tijdens het bezoek kreeg zij inzage in het cursusmateriaal: studiehandleidingen, literatuurlijsten, werkgroep opdrachten, toetsen met beoordelingsleutels en evaluatieresultaten. Daarnaast had zij toegang tot de digitale leeromgeving Blackboard.

Na bestudering van de studiegids constateerde de commissie dat de informatievoorziening naar studenten van wisselende kwaliteit is. Van de cursussen die de commissie heeft bestudeerd zijn de leerdoelen summier geformuleerd. De volledigheid van cursusinformatie varieert sterk, waardoor niet van elk vak duidelijk wordt welke werkzaamheden van studenten worden verwacht en hoe zij beoordeeld zullen worden. Studenten gaven tijdens het bezoek aan dat docenten mondeling of via hand-outs duidelijk maken wat van studenten verwacht wordt (deadlines, te lezen literatuur, etc.). Zij brachten in het gesprek met de commissie naar voren dat docenten altijd bereikbaar zijn en reageren wanneer studenten een vraag hebben of informatie zoeken. De commissie waardeert de laagdrempeligheid van docenten maar benadrukt het belang van helderheid en consistentie in de informatievoorziening. Vooral voor de bacheloropleiding Geschiedenis is dit relevant, gezien de ruime keuzevrijheid binnen dat programma.

De commissie heeft tijdens de beoordeling van het studiemateriaal van de masteropleiding Geschiedenis een aantal voorbeelden gezien van zorgvuldig voorbereide, begeleide en beoordeelde Research Seminars, waarbij studenten veel literatuur moeten lezen en inzicht moeten tonen in de bruikbaarheid hiervan voor het eigen bronnenonderzoek. Voor een ander Research Seminar wordt veel minder literatuur gelezen, maar wordt wel nadrukkelijk getoetst of studenten de door hen zelf verzamelde inleidende literatuur met een kritische blik hebben gelezen. In het Literature Seminar Political Debate maken studenten kennis met de mogelijkheden en problemen van interdisciplinair geïntereerd onderzoek. De papers geven

er blijkt van dat studenten zich grondig hebben verdiept in de literatuur uit de argumentatietheorie en daarover een min of meer gefundeerd oordeel kunnen geven. In het kader van dit college worden tevens debatvaardigheden geoefend.

Relatie eindkwalificaties en programma's opleidingen Geschiedenis

De kritische reflectie meldt dat adviezen van de externe commissie die in 2011 een midterm review heeft uitgevoerd, aanleiding hebben gegeven tot het opnieuw doordenken van de relatie tussen eindkwalificaties en programmaonderdelen. Deze midterm review commissie adviseerde de opleidingen inzichtelijk te maken hoe de leerdoelen van de individuele cursussen bijdragen aan het bereiken van de eindkwalificaties. De commissie heeft het rapport van de midterm review commissie gelezen en constateert dat deze commissie meerdere concrete aanbevelingen heeft geformuleerd op dit punt. Ook de vorige visitatiecommissie (2006) wees al op de risico's van een grote zelfstandigheid van studenten bij het samenstellen van hun eigen studieprogramma.

Bacheloropleiding Geschiedenis

Om aan te tonen dat alle studenten – ongeacht de keuzes die zij maken – de eindkwalificaties van de opleiding realiseren, heeft de opleiding overzichten gemaakt waarin de eindkwalificaties worden gekoppeld aan de werkvormen (het *type* college) en niet aan de *inhoud* van de diverse vakken. In deze overzichten wordt per werkvorm (hoorcollege, werkcollege, themacollege I en II, seminar) en voor een aantal verplichte onderdelen (Inleiding Historische Wetenschap, Historiografie en Geschiedfilosofie, Wetenschapsfilosofie en Bachelor-eindwerkstuk) aangegeven welke eindkwalificaties geoefend en getoetst worden. Door middel van een driepuntsschaal brengt de opleiding in kaart in welke mate de desbetreffende eindterm aan de orde komt. Omdat de inhoudelijke leerdoelen per vak geheel afhankelijk zijn van de wisselende onderwerpen die in de colleges aan de orde komen (bijvoorbeeld: kennis van en inzicht in een bepaalde periode, thematiek of problematiek) acht de opleiding het niet zinvol om de realisatie van de eindkwalificaties te koppelen aan specifieke vakken.

De commissie deelt de opvatting van de opleiding dat het mogelijk is om zonder een koppeling te maken van specifiek inhoudelijke leerdoelen per cursus met de eindkwalificaties, een programma met veel keuzevrijheid in te richten dat ongeacht gemaakte keuzes alle studenten in staat stelt de beoogde eindkwalificaties te realiseren. Dit vereist echter wel dat aan een aantal belangrijke voorwaarden wordt voldaan. In de eerste plaats moeten de leerdoelen per cursus concreet en toetsbaar geformuleerd worden. In de tweede plaats moeten de leerdoelen worden getoetst. In de laatste plaats zal de opleiding moeten waarborgen dat iedere individuele leerroute voldoende inhoudelijke samenhang, en geen onnodige overlap vertoont.

De commissie heeft veel aandacht besteed aan het bestuderen van de opbouw van het curriculum en van het cursusmateriaal, waaronder leerdoelen en toetsen. Daarnaast heeft zij tijdens het bezoek inzage gekregen in individuele leerplannen van studenten. De commissie heeft vastgesteld dat deze over het algemeen heel summier zijn beschreven. De leerdoelen van de cursussen die de commissie heeft bestudeerd, zijn in veel gevallen heel algemeen en weinig toetsbaar geformuleerd. De opleiding erkent dat de leerplannen beknopte documenten zijn op basis waarvan het keuzeproces van studenten (en bijbehorende randvoorwaarden voor keuzes) moeilijk achterhaald kan worden. Zij stelt echter ook dat er voldoende toezicht is op de totstandkoming van elke leerroute door de inzet van, onder meer, voorlichtingsbijeenkomsten, de studietoetscoördinator en de examencommissie (achteraf). De commissie onderkent dat de opleiding zich inspant om toezicht te houden, maar meent dat het proces tot op heden te weinig transparant is.

De opleiding meldt dat de samenhang van het programma blijkt uit de wijze waarop de vakken zich tot elkaar verhouden. Er kunnen zowel inhoudelijke als thematische hypothetische leerlijnen worden onderscheiden. De plaats van een programmaonderdeel in het programma waarborgt, zo meldt de opleiding, de progressieve opbouw van de leerdoelen.

De commissie ziet voldoende thematische samenhang in de diverse afstudeerrichtingen van de opleiding. Door de summiere uitwerking van het studiemateriaal en de leerdoelen heeft de commissie echter niet kunnen vaststellen dat de opleiding kan garanderen dat alle mogelijke leerroutes leiden tot dezelfde eindkwalificaties. De commissie constateert daarom dat het van belang is dat er duidelijker afspraken worden gemaakt over het ontwerp van de individuele leerplannen. Naast de benodigde aanpassing van de leerdoelen, en het inzichtelijk maken van de koppeling van deze leerdoelen met de eindkwalificaties en de toetsing, adviseert de commissie om de verantwoordelijkheid voor het goedkeuren van leerplannen neer te leggen bij de examencommissie.

Tijdens het bezoek werd door meerdere betrokkenen de aanbeveling voor meer transparantie als onnodig bureaucratisch bestempeld. De commissie vindt het door de opleiding gepercipieerde contrast tussen academische vrijheid en kwaliteit aan de ene kant en transparantie en kwaliteitszorg aan de andere kant, onterecht. Zij benadrukt dat de opleiding beschikt over kwalitatief hoogstaande docenten, en heeft waardering voor de wijze waarop onderzoek en onderwijs verweven zijn. Desondanks heeft zij moeten vaststellen dat de opleiding vooralsnog onvoldoende waarborgen heeft ingebouwd om de vraag of de onderwijsleeromgeving de studenten in staat stelt de eindkwalificaties te realiseren, positief te kunnen beantwoorden.

Masteropleiding Geschiedenis

De commissie heeft tijdens het bezoek geconstateerd dat de opbouw en samenhang in de masteropleiding Geschiedenis beter zichtbaar zijn dan in de bacheloropleiding. Dit heeft niet alleen te maken met de kortere opleidingsduur van de masteropleiding, maar ook met de heldere profielen van de zeven afstudeerrichtingen. De opbouw en samenhang van deze afstudeerrichtingen zijn, zo constateert de commissie, duidelijk waarneembaar. Daarbij stelt de commissie dat van een masterstudent meer zelfstandigheid mag worden verondersteld bij het onder begeleiding samenstellen van een eigen programma.

Maatschappelijke relevantie en voorbereiding op het beroepenveld bachelor- en masteropleiding Geschiedenis

De commissie heeft noch door haar bestudering van de programma's van de opleidingen Geschiedenis, noch uit de gesprekken kunnen vaststellen op welke manier de eindtermen worden gerealiseerd die betrekking hebben tot het verkrijgen van inzicht in de maatschappelijke relevantie van de opleiding. De midterm review commissie en de visitatiecommissie van 2006 benoemden dit al als een aandachtspunt, dat de commissie ook terugvindt in de evaluaties van studenten.

Tijdens het bezoek lieten de opleidingen Geschiedenis weten dat studenten inmiddels de mogelijkheid hebben om stage te lopen. Hier wordt, voor zover de commissie dat heeft kunnen beoordelen, weinig gebruik van gemaakt. Uit gesprekken met studenten bleek dit vooral te komen door organisatorische problemen en omdat docenten het niet nadrukkelijk stimuleren. De commissie adviseert de opleidingen om hieraan meer aandacht te besteden. Daarnaast benoemt de commissie ook de samenwerkingsvaardigheden als punt van aandacht. Uit vakevaluaties van de drie bachelorjaren kwam telkens naar voren dat onvoldoende aandacht uitgaat naar deze vaardigheden. Dit beeld werd tijdens het gesprek met de Opleidingscommissie bevestigd.

Buiten facultaire cursussen die studenten kunnen volgen, wordt in het eigen curriculum geen aandacht besteed aan de manier waarop de student de ontwikkelde kennis en vaardigheden kan toepassen in de arbeidsmarkt. De commissie adviseert de opleidingen Geschiedenis om haar studenten hier expliciet over te informeren. Ook adviseert de commissie om te waarborgen dat studenten die een stage willen volgen, voor en tijdens de stage zo goed mogelijk worden begeleid, om de kwaliteit van de stage te waarborgen. Door de grote vrijheid die studenten genieten bestaat het risico dat zij, ondanks inspanningen van de opleiding, toch buiten het zicht van de opleiding hun stage doorlopen. Daarnaast raadt de commissie de docenten aan om hun netwerk in te zetten bij de loopbaanoriëntatie van studenten zoals al gebeurt in de masteropleiding International Relations, afstudeerrichting European Union Studies.

Opbouw en samenhang masteropleiding International Relations

De commissie heeft tijdens het bezoek gezien dat de programma's van de afstudeerrichtingen van de master International Relations erop gericht zijn om studenten kennis en inzicht bij te brengen op gebied van belangrijke Europese en mondiale politieke en economische ontwikkelingen, waarbij de focus ligt op de complexiteit en diversiteit van de snel veranderende machtsverhoudingen.

Afstudeerrichting International Studies

International Studies is een eenjarig masterprogramma dat, zo beschrijft de kritische reflectie, bestaat uit twee kernmodules of core courses (elk 10 EC), twee electives waarvan één kan worden omgezet in een stage (met een evenredig zware wetenschappelijke rapportageverplichting), een module ter voorbereiding op de masterscriptie (10 EC) en de afsluitende masterscriptie (10 EC).

In de core courses worden essentiële onderwerpen behandeld zoals de rol en betekenis van concepten, ideeën, overtuigingen in de mondiale politiek, en de analyse van mondiale politieke veranderingen vanuit een divers, mede niet-westers, perspectief. Om deze core courses goed te kunnen volgen wordt van studenten verwacht dat ze voor aanvang van deze afstudeerrichting enkele wetenschappelijke publicaties hebben bestudeerd, zodat studenten bij aanvang beschikken over tenminste een gezamenlijk 'minimum niveau'.

De electives zijn gekozen op hun relevantie voor de afstudeerrichting International Studies en bieden een verdere verdieping van de thematieken van beide kernmodules. Electives kunnen regionaal georiënteerd zijn (bijvoorbeeld International Political Economy of China, Russian and Eurasian Politics, Theories and Methods of Middle East and Islamic Studies, Connecting dreams, Europe in Africa/Africa in Europe) en ze kunnen thematisch georiënteerd zijn (bijvoorbeeld Distributive Justice, Interculturality 1: Key Concepts, Comparative Religion, Themes and Topics in the Study of Religion). Electives worden verzorgd door de opleidingen Geschiedenis, Wijsbegeerte, Culturele Studies en Godsdienstwetenschappen.

De commissie concludeert na bestudering van de kritische reflectie, het cursusmateriaal en naar aanleiding van gesprekken met docenten en studenten dat de opbouw en samenhang van het programma International Studies voldoende is.

Afstudeerrichting European Union Studies

De kritische reflectie beschrijft dat de afstudeerrichting European Union Studies is opgebouwd rond drie componenten. Er zijn vier kernmodules (core courses) van elk 5 EC, waarin de vier centrale disciplines (geschiedenis, economie, politiek en recht) worden geïntroduceerd en uitgediept, gericht op het proces van Europese integratie. Dit gebeurt in

het eerste semester. Deze modules maken de studenten bekend met de concepten en methoden, met de grote lijnen en de successen en beperkingen van onderzoek binnen deze vier disciplines naar de probleemgebieden van de Europese Unie. Deze modules vormen zo de basis voor kennis van en inzicht in de relevante uitdagingen waarvoor de Europese samenlevingen staan, in het licht van de Europese samenwerking. Studenten leren oplossingsbenaderingen te formuleren voor deze uitdagingen.

Studenten kiezen verder drie electives van elk 5 EC uit een ruim aanbod aan onderwerpen. De modules worden gedoceerd door zowel de vaste universitaire staf als door specialisten van buiten, die in staat zijn de conceptuele literatuur te verbinden met praktische ervaring in onderzoek en beleid. Tijdens het bezoek gaven studenten aan de lessen door de specialisten van buiten erg te waarderen, omdat deze specialisten in staat zijn de conceptuele literatuur te verbinden met praktische ervaring in onderzoek en beleid. Het laatste element van het onderwijsprogramma is de masterscriptie (20 EC). De commissie stelt vast dat deze afstudeerrichting een logische opbouw kent doordat in het eerste semester aandacht besteed wordt aan verschillende disciplinaire perspectieven en methoden, terwijl het tweede semester ruimte biedt voor verdieping (keuzevakken) en voor de thesis.

Tijdens het bezoek bleek dat de afstudeerrichting European Union Studies de komende tijd de wijze waarop de historische dimensie van de huidige eindkwalificaties tot uiting worden gebracht in het programma, wil aanscherpen. De commissie constateert dat de gedachten hierover nog niet voldoende helder zijn en adviseert de opleiding om op korte termijn een duidelijke visie te ontwikkelen.

De commissie heeft tijdens het bezoek gezien dat deze afstudeerrichtingen beschikken over goed gebalanceerde programma's met voldoende keuzevrijheid. Het valt de commissie wel op dat het om twee gescheiden programma's gaat. De enige overlap die de commissie heeft geconstateerd is de Preparatory Course Master Thesis, een cursus waar studenten van beide afstudeerrichtingen voor een deel samen worden voorbereid op het schrijven van de masterscriptie. De commissie adviseert de masteropleiding om na te gaan of er niet meer gemeenschappelijk gedaan kan worden in de programma's van de afstudeerrichtingen. Mogelijke synergieën kunnen gevonden worden in de gemeenschappelijke geesteswetenschappelijke traditie die de Leidse masteropleiding International Relations kenmerkt.

Evaluatie van de cursusmaterialen masteropleiding International Relations

De commissie heeft tijdens het bezoek ook een selectie van het cursusmateriaal van beide afstudeerrichtingen van de masteropleiding International Relations beoordeeld. De commissie heeft een steekproef genomen van cursussen uit iedere afstudeerrichting. Van deze cursussen heeft zij tijdens het bezoek inzage gekregen in het cursusmateriaal: studiehandleidingen, literatuurlijsten, werkgroep opdrachten, toetsen met beoordelingsleutels en evaluatieresultaten. Daarnaast had zij toegang tot de digitale leeromgeving Blackboard, waar zij inzage had in het cursusmateriaal van alle cursussen binnen de opleidingen.

De commissie heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat de mastervakken EU Law, History of Europe Integration en EU Institutions van de afstudeerrichting European Union Studies te licht zijn voor wat betreft het onderzoek waarover de studenten moeten lezen en te smal qua inhoudelijke thematiek die aansluit bij de historische dimensie. Tijdens het bezoek vertelden docenten dat inmiddels een deel van de staf van samenstelling gewijzigd is. Hierdoor is een deel van de cursussen van deze afstudeerrichting sterk in ontwikkeling en zal onder andere meer aandacht besteed worden aan de historische dimensie in een aantal vakken uit het eerste

semester. De commissie is positief over deze ontwikkelingen en verwacht dat hierdoor de theoretische basis, het historisch perspectief en daarmee het profiel van deze afstudeerrichting zal verbeteren. De commissie adviseert de opleiding dan ook de nadere aanscherping van de historische component binnen het programma op korte termijn in te vullen.

De commissie heeft tijdens het bezoek gezien dat de theorie in core course 1 (Ideas and Beliefs in International Relations) van de afstudeerrichting International Studies) te licht is en adviseert de opleiding dit te verbeteren. Ook ziet de commissie de specifieke internationale focus van deze opleiding niet direct terug in dit vak. De opleiding bevestigde dit tijdens het bezoek en verwees naar de inhoud van (en de literatuurlijst van) core course 2 (Areas and Politics).

Relatie eindkwalificaties en programma's masteropleiding International Relations

Het valt de commissie op dat eindkwalificatie 26 'Knowledge of the main academic paradigms and theories pertaining to the past, present and future evolution of the process of European integration: (neo-)realism, liberal institutionalism, constructivism, IPE theories' van de afstudeerrichting European Union Studies niet expliciet wordt uitgewerkt in leerdoelen op cursusniveau waardoor moeilijk is vast te stellen dat deze eindterm volledig wordt gerealiseerd. De commissie adviseert de opleiding om meer aandacht te besteden aan theorieën die aansluiten bij de inhoud van eindkwalificatie 26, want deze kunnen niet ontbreken in een dergelijke afstudeerrichting. Omdat deze theorieën een sociaal-wetenschappelijk karakter hebben, adviseert de commissie om tegelijkertijd ook voldoende aandacht te hebben voor de geesteswetenschappelijke invalshoek, aangezien dit het Leidse profiel is. De commissie verwijst daarom naar het laatste onderdeel van eindkwalificatie 16 van International Studies ("Knowledge of the main academic paradigms and theories pertaining to the past, present and future of major current global issues and politics, with a special reference to Humanities' related ideas, approaches and explanations").

Voorbereiding op het beroepenveld in de masteropleiding International Relations

Binnen de afstudeerrichting European Union Studies gaan docenten met studenten in gesprek over hun loopbaanmogelijkheden na het afstuderen. Docenten gaven tijdens het bezoek aan dat ze hun netwerk vaak gebruiken om interessante banen aan te raden aan afstudeerders. De commissie waardeert dit en adviseert de afstudeerrichting International Studies hetzelfde te doen.

Wetenschappelijke vorming

De kritische reflecties beschrijven dat het wetenschappelijk karakter van alle opleidingen wordt gegarandeerd door enerzijds de kwaliteit van het docentencorps en anderzijds de manier waarop de docenten hun onderwijs inrichten. Het onderwijs wordt gegeven door docenten die rechtstreeks bij onderzoek betrokken zijn: dit geldt voor de universitair (hoofd)docenten en hoogleraren, maar ook voor de assistenten in opleiding. Zo kiezen docenten van de opleidingen Geschiedenis, met uitzondering van enkele vaste onderdelen in het programma, vanaf het schrijfonderwijs in de propedeuse tot en met het Research Seminar in de masteropleiding zelf voor een onderwerp voor hun cursus dat direct aansluit op eigen belangstelling en onderzoek. Op deze manier maken de studenten kennis met actuele wetenschap, zowel de theorie als de empirie. De opleidingen vinden dat hiermee de kwaliteit van het wetenschappelijk onderwijs toeneemt. De commissie onderschrijft deze gedachte en stelt vast dat studenten op deze manier voldoende kennismaken met de belangrijkste onderzoeksthema's en -resultaten van docenten en in aanraking komen met de actuele onderzoekspraktijk. De commissie constateert dat het feit dat docenten jaarlijks de inhoud van hun cursussen mogen bijstellen, bijdraagt aan de actualiteit van het onderzoek dat in het

onderwijs wordt besproken en bediscussieerd. De commissie spreekt daarvoor haar waardering uit.

Bacheloropleiding Geschiedenis

Academische vaardigheden zijn vanaf het eerste jaar verweven in het vakinhoudelijke onderwijs. Studenten houden in het eerste jaar bijvoorbeeld minimaal tweemaal een mondelinge presentatie. Tijdens het bezoek bevestigden studenten dat in werkcolleges communicatievaardigheden worden geoefend en getoetst. Zij krijgen zowel feedback op de inhoud van hun presentatie als op hun presentatie- en debatvaardigheden.

De ontwikkeling en toetsing van schrijfvaardigheden start in het eerste jaar van de bacheloropleiding met het schrijven van twee werkstukken. Na het eerste jaar schrijven studenten elk semester een omvangrijk paper. Studenten van de bacheloropleiding brachten in het gesprek met de commissie naar voren dat zij zich hierdoor goed voorbereid voelen op het schrijven van het bachelor-eindwerkstuk. Zij gaven aan wel meer getraind te willen worden in het omgaan met (primaire en secundaire) bronnen en historische onderzoekstechnieken.

In de kritische reflectie meldt de opleiding dat studenten voor het bacheloreindwerkstuk zelf een docent kunnen benaderen. In samenspraak met deze docent wordt de probleemstelling vastgesteld. De studietoetsing maakt samen met de student een afstudeerplan. De opleiding erkent dat het gevaar van te grote vrijblijvendheid schuilt in het proces. De mogelijkheden tot (bij)sturing door de docent worden door de vrijheid van de student ingeperkt. Tijdens het bezoek bleek dat de opleiding inmiddels een vrijblijvend scriptie-seminar aanbiedt. Voor dit seminar ontvangt de student geen extra studiepunten. Het is een uitgebreide vorm van scriptiebegeleiding die de student meer houvast biedt tijdens het doen van het onderzoek. De opleiding liet tijdens het bezoek weten dat het scriptie-seminar succesvol is gebleken, maar dat het desondanks geen verplichting wordt. Ook hier signaleert de commissie de waarde die studenten en docenten hechten aan vrijheid, die een meerwaarde biedt die de opleiding tegen de nadelen vindt opwegen. De commissie heeft vastgesteld dat die nadelen in een aantal gevallen onaanvaardbaar groter zijn dan de voordelen.

Studenten verklaarden tijdens het bezoek verder dat zij goed geïnformeerd worden over de eisen voor de eindscripties. Zij krijgen deze informatie via de begeleidende docent, de studieadviseur en/of BlackBoard. De commissie constateert echter dat er geen sprake is van een duidelijk tijdspad waarbinnen studenten onderdelen van hun scriptie (zoals bijvoorbeeld probleemstelling, literatuurlijst of een eerste hoofdstuk) moeten inleveren. De commissie adviseert, mede met het oog op de wens van de opleiding de rendementen van met name de bacheloropleiding te verbeteren, de informatievoorziening op dit punt te verbeteren.

Masteropleiding Geschiedenis

De masteropleiding biedt studenten een gedegen scholing in het analyseren en hanteren van abstracte informatie door studenten te leren evalueren, bekritisieren en verwerken van informatie uit bronnen en historisch onderzoek van anderen en het schrijven van eigen analyses. Meer nog dan in de bachelor wordt de student geacht op zoek te gaan naar de bronnen die de basis vormen van alle wetenschappelijke uitspraken over het verleden en die te analyseren. Dit gebeurt onder andere in het Research Seminar en het Literature Seminar (zie ook 'Samenhang en opbouw opleidingen Geschiedenis' onder Masteropleiding Geschiedenis).

De masterscriptie is gebaseerd op zelfstandig onderzoek naar een onderwerp dat door de student zelf is bedacht en afgebakend. De student verantwoordt de keuze van onderwerp en methode, kadert het onderwerp in, in de meest recente ontwikkelingen in de historiografische discussie, identificeert en selecteert een substantiële hoeveelheid primair bronnenmateriaal, bestudeert dit, en doet hiervan verslag op academisch niveau.

Naast de begeleiding door de docent, biedt de opleiding de masterstudenten een Thesis Seminar. Dit heeft (onder meer) tot doel een forum te bieden aan de schrijver van een masterscriptie en het lange traject zo te helpen structureren. In het kader van dit Thesis Seminar worden studenten ook geacht een historiografisch essay te schrijven dat vervolgens de kern kan vormen van de inleiding van de scriptie.

Masteropleiding International Relations

Specifieke academische vaardigheden komen in het gehele programma International Relations aan bod, maar vooral tijdens de voorbereiding op de masterscriptie in het eerste semester en tijdens het schrijven van de masterscriptie in het tweede semester.

In het eerste semester worden onderzoekvaardigheden (methodologie) in beide afstudeerrichtingen expliciet onderwezen en getoetst in de Preparatory Course Master Thesis. Deze cursus is een integraal onderdeel van de masterscriptie. Het bestaat uit twee modules: een eerste algemeen deel dat door studenten European Union Studies en International Studies gezamenlijk wordt gevolgd, en een tweede deel dat studenten binnen de eigen specialisatie volgen. Dit tweede deel is specifiek en praktisch gericht op de eerste fase van het schrijven van de masterscriptie. Studenten worden geacht binnen deze course het bibliografische deel van de masterscriptie te schrijven (in de vorm van een bibliografisch essay) en enkele onderzoeks-thesen te presenteren aan docenten en medestudenten. Op deze manier stimuleert de opleiding studenten in een vroeg stadium aan hun masterscriptie te werken. Hiermee wil de opleiding vertraging in de totstandkoming van het eindwerk zoveel mogelijk beperken.

Daarnaast heeft de commissie in de beschrijving van het programma gezien dat academische vaardigheden als kritische bronnenstudie, mondelinge en schriftelijke rapportage deel uitmaken van bijna alle vakken.

Studeerbaarheid en studiebegeleiding

De commissie heeft de rendementen bekeken aan de hand van de informatie uit de kritische reflectie. De commissie stelt vast dat het rendement van de bacheloropleiding Geschiedenis relatief laag is en constateert dat dat studenten meer gestimuleerd moeten worden om hun opleiding binnen drie jaar af te ronden. De opleidingen gaven tijdens het bezoek aan dat ze het aantal tussentijdse toetsen hebben vergroot om zo de rendementen te verbeteren. De commissie constateerde tijdens het bezoek dat niet alle betrokkenen het lage rendement als een urgent probleem ervaren. Docenten gaven aan het niet bezwaarlijk te vinden dat studenten langer over hun scriptie doen dan de voorgeschreven tijd. De commissie benadrukt dat het van belang is dat ook docenten een gevoel van urgentie ontwikkelen op dit gebied. De commissie adviseert de opleiding om nog meer stimulansen in te bouwen die ervoor zorgen dat studenten sneller afstuderen. De masteropleiding International Relations kan wat dit betreft als voorbeeld worden genomen. Daar wordt gebruik gemaakt van een verplichte Preparatory Course Master Thesis. Het rendement bij European Union Studies ligt mede hierdoor bovengemiddeld hoog, zo heeft de commissie vastgesteld. Deze afstudeerrichting begeleidt masterstudenten direct vanaf het eerste semester intensief bij het schrijven van de scriptie, onder andere met deze Preparatory Course Master Thesis. De commissie adviseert de

bacheloropleiding Geschiedenis daarom om ook duidelijke deadlines te hanteren in haar scriptietraject. De commissie is van mening dat het rendement op die manier verbeterd kan worden.

Over de studeerbaarheid van de masteropleidingen Geschiedenis en International Relations lieten studenten weten dat ze meer tijd aan deze opleiding kwijt waren dan aan de bacheloropleiding, ongeveer 40 tot 50 uren per week (inclusief contacturen). Studenten gaven aan dat het lastig is om naast deze masteropleidingen nog een bijbaan te hebben, iets dat volgens de commissie terecht is, omdat dit betekent dat de zwaarte van de opleiding voldoende is. Dit beeld werd bevestigd door alumni.

De commissie heeft de mate waarin studenten worden begeleid onderzocht en stelt vast dat de begeleiding in het eerste jaar van de bacheloropleiding intensief is. In het tweede en derde jaar van de bacheloropleiding en in de masteropleidingen neemt de intensiteit van deze begeleiding langzaam af. De commissie stelt vast dat de mate waarin studenten begeleid worden past bij de fase van de opleiding en de daarmee gepaard gaande groeiende zelfstandigheid van de student. Tijdens het bezoek bleek dat studenten tevreden zijn over de wijze waarop ze begeleid worden door docenten. Ze gaven aan dat ze altijd bij hun docenten terecht kunnen met vragen en dat ze goed benaderbaar zijn via email. De commissie is hier positief over.

Staf

Opleidingen Geschiedenis

Tijdens het bezoek lieten studenten weten dat ze tevreden zijn over de beschikbaarheid van docenten en de manier waarop ze door hun docenten begeleid worden. De commissie heeft gezien dat er voldoende staf beschikbaar is, waardoor er geen sprake is van een te hoge werkdruk. De docent-studentratio's zijn 1:20 voor de bacheloropleiding Geschiedenis, 1:7,7 voor de masteropleiding Geschiedenis en 1:18 voor de masteropleiding International Relations. De commissie vindt dit acceptabele verhoudingen.

De kritische reflectie beschrijft dat alle universitaire (hoofd)docenten en hoogleraren zijn gepromoveerd, allen op het vlak waarop zij doceren en momenteel hun onderzoek verrichten. De commissie heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat docenten onderwijs verzorgen dat aansluit bij hun onderzoeksexpertise. De opleidingen beschikken over een relatief jonge (verjongende) gepromoveerde staf. De commissie waardeert het dat de bacheloropleiding Geschiedenis er naar streeft om de meest ervaren docenten en onderzoekers ook in de propedeuse Geschiedenis in te zetten. Met name de hoogleraren wordt gevraagd een deel van het propedeuse-onderwijs voor hun rekening te nemen.

Studenten en alumni gaven tijdens het bezoek aan tevreden te zijn over de kwaliteit van de staf. Zij vertelden dat de docenten goed lesgeven, didactisch vaardig zijn en over veel expertise op gebied van onderzoek beschikken. Studentenevaluaties bevestigen dit beeld. Zowel studenten als alumni gaven tijdens het bezoek aan dat ze de bevoegdheid van de historici van de opleidingen Geschiedenis erg waarderen. De commissie concludeert ook zelf naar aanleiding van het bezoek, dat de docenten van de opleidingen bijzonder veel betrokkenheid en inzet tonen. Het valt de commissie wel op dat weinig docenten in bezit zijn van een Basiskwalificatie Onderwijs (BKO). Het percentage docenten met een BKO is opgenomen in Bijlage 5. De commissie heeft op basis van gesprekken met studenten en alumni en de studentenevaluaties evenwel geconstateerd dat de didactische kwaliteiten van de staf voldoende zijn.

Opleiding International Relations

De kritische reflectie beschrijft dat de masteropleiding International Relations wordt verzorgd door een multidisciplinaire staf met ruime wetenschappelijke en/of praktische ervaring, die recht doet aan de diversiteit van de opleiding en de beide afstudeerrichtingen. Onder de vaste wetenschappelijke staf zijn historici, economen, juristen, regiodeskundigen en deskundigen op het terrein van de Internationale Betrekkingen. Ze zijn allen gepromoveerd en aangesteld als universitair docent of hoogleraar. Ze moeten in staat worden geacht onderwijs en begeleiding te geven die nodig zijn voor het realiseren van de genoemde eindtermen. De studenten van de masteropleiding International Relations gaven aan erg enthousiast te zijn over de bijdragen van externe specialisten en bestempelen dit als een meerwaarde van de opleiding.

Opleidings specifieke kwaliteitszorg

Er is een gezamenlijke opleidingscommissie voor de bachelor- en masteropleiding Geschiedenis en er is een opleidingscommissie voor de masteropleiding International Relations. Naar aanleiding van de gesprekken met deze opleidingscommissies heeft de commissie vastgesteld dat zij voldoende invloed kunnen uitoefenen op de kwaliteit van het onderwijs. Als de opleidingscommissies bijvoorbeeld bepaalde aspecten in de onderwijsprogramma's van de opleidingen missen, dan vragen ze de vakgroepen om hier meer aandacht aan te besteden. Dit is gebeurd bij de afstudeerrichting *Political Culture and National Identities* van de masteropleiding Geschiedenis. Bij deze afstudeerrichting was er sprake van een bovengemiddeld aanbod op het gebied van vaderlandse geschiedenis. Op advies van de opleidingscommissie is het aanbod verbreed.

Het onderwijs van alle opleidingen wordt structureel geëvalueerd en de opleidingscommissie analyseert deze evaluaties systematisch. Wanneer blijkt dat er in een bepaalde cursus sprake is van een probleem, dan gaat de opleidingscommissie met de betrokken docent na wat de oorzaak van het probleem is, en begeleidt ze de docent bij maatregelen om deze oorzaak weg te nemen.

Resultaten vorige visitatie

In 2006 heeft de visitatiecommissie Geschiedenis in haar rapportage aanbevelingen gedaan ter verbetering van de opleidingen. De commissie stelt vast dat de opleidingen deze aanbevelingen niet structureel heeft omgezet in verbetermaatregelen. In 2011 hebben de opleidingen een interne midterm review georganiseerd. Het rapport hiervan kon ingezien worden tijdens het bezoek. De commissie stelt vast dat de opleidingen Geschiedenis ook met de aanbevelingen van de midterm reviewcommissie niet allemaal heeft opgepakt.

Naar aanleiding van de vorige visitatie van de opleidingen Geschiedenis is een aantal maatregelen uitgevoerd, zoals het verbeteren van de staf-student ratio ten behoeve van meer tijd voor de begeleiding van studenten, verbeteren van de computerfaciliteiten en het invoeren van tussentijdse toetsen om de studentenparticipatie in de colleges te verbeteren.

Daarnaast hebben de opleidingen nog een aantal maatregelen getroffen, waarvan de commissie zich echter afvraagt of deze voldoende effect gegenereerd hebben. Tijdens de vorige visitatie adviseerde de commissie de opleidingen Geschiedenis om de eindkwalificaties en de programma's specifieker te richten op de beroepspraktijk. In de opleidingen zouden meer initiatieven genomen kunnen worden om stages te organiseren. De commissie heeft tijdens het bezoek geconstateerd dat studenten inmiddels een stage kunnen volgen, maar dat hier maar door een beperkt aantal studenten gebruik van wordt gemaakt, omdat het organiseren van stages als problematisch ervaren wordt door de opleidingen en het volgen van een stage nauwelijks door docenten wordt gestimuleerd.

Tijdens de visitatie in 2006 waren de opbouw en de samenhang van de programma's van de opleidingen Geschiedenis al aandachtspunten. De commissie merkte destijds op dat de opbouw in de programma's in de praktijk niet altijd op een structurele wijze tot stand kwam en dat deze opbouw nauwelijks een punt van aandacht was onder de docenten. De commissie constateerde dat sprake was van potentieel samenhangende programma's, maar dat de totstandkoming daarvan een grote mate van zelfstandigheid veronderstelt van studenten en dat er geen sprake was van een structurele bewaking van de samenhang van de programma's. De commissie adviseerde de opleidingen zich ervan te vergewissen dat studenten kunnen omgaan met die zelfstandigheid. Naar aanleiding hiervan hebben de opleidingen Geschiedenis maatregelen ingevoerd zoals de leerplannen en de centrale rol van de studiecoördinator bij de totstandkoming daarvan, alsmede de intensivering van de voorlichting in het eerste jaar van de bacheloropleiding. De commissie waardeert deze intensivering maar is van oordeel – zoals ook bleek uit de gesprekken met de studenten – dat het effect van deze vernieuwingen nog niet voldoende groot is.

De vorige commissie adviseerde om in de opleidingen Geschiedenis een scriptiecolloquium te organiseren. In de masteropleiding is dit met de invoering van een verplicht thesisseminar inmiddels gebeurd. De bacheloropleiding heeft gekozen voor een niet-verplichte mogelijkheid om de scriptie in een bachelorseminar te schrijven. De commissie is van oordeel dat dit bachelorseminar verplicht gesteld moet worden.

Wat betreft de masteropleiding International Relations merkt de commissie op dat de afstudeerrichting European Union Studies is gestart in september 2004 en in mei 2007 is geaccrediteerd. De afstudeerrichting International Studies is in september 2012 van start gegaan.

Overwegingen

De bachelor- en masteropleiding Geschiedenis beogen veel keuzevrijheid te bieden en hebben daarom gekozen voor een breed onderwijsaanbod. De commissie herkent dit brede aanbod in de specialisaties die beide opleidingen aanbieden en is hier positief over. Voorwaarde voor de keuzevrijheid is echter, zo stelt de commissie vast, dat de opleidingen kunnen garanderen dat studenten alle beoogde eindkwalificaties realiseren. De commissie concludeert dat dit in de eerste plaats betekent dat de leerdoelen per cursus dermate concreet geformuleerd worden dat hun relatie tot de eindkwalificaties inzichtelijk wordt. Een tweede vereiste is dat er voldoende toezicht is op de samenhang en opbouw van iedere individuele leerroute. De commissie heeft tijdens het bezoek geconstateerd dat de leerdoelen bij de door haar bestudeerde cursussen niet concreet zijn geformuleerd. Daardoor is niet voldoende verifieerbaar op welke manier de leerdoelen van de cursussen bijdragen aan het realiseren van de eindkwalificaties van de opleidingen. De leerplannen bieden, zo heeft de commissie vastgesteld, onvoldoende houvast voor een samenhangend en stevig opgebouwd programma.

Ondanks dat de commissie voldoende thematische samenhang ziet in de verschillende afstudeerrichtingen van beide opleidingen Geschiedenis, is het haar niet duidelijk geworden op welke manier met name de bacheloropleiding waarborgt dat alle leerroutes uiteindelijk leiden tot het behalen van dezelfde eindkwalificaties. De omvang van het programmatische gedeelte van de masteropleiding heeft hier als voordeel dat samenhang in deze fase gemakkelijker inzichtelijk te maken is.

De commissie rekent het de opleiding aan dat zij de afgelopen jaren niet op structurele wijze werk heeft gemaakt van de adviezen van externe commissies. Ook de weerstand die de commissie tijdens het bezoek waarnam tegen het vastleggen van procedures, heeft

meegespeeld in haar oordeel. De commissie heeft geconstateerd dat de bacheloropleiding te lijden heeft gehad onder een weinig reflectieve cultuur, waarbinnen het afleggen van verantwoording als een onnodige last wordt ervaren. De commissie betreurt deze zienswijze. Zij benadrukt dat zij waardering heeft voor de manier waarop de opleidingen het onderwijs willen vormgeven, met als doel om studenten en docenten maximale keuzevrijheid te bieden. Ook is zij te spreken over de manier waarop het onderzoek van de docenten verweven is in het onderwijs. Desondanks heeft de commissie moeten vaststellen dat de bacheloropleiding Geschiedenis door het gebrek aan structurering en toezicht niet kan garanderen dat alle studenten alle eindkwalificaties behalen.

De commissie heeft gezien dat de samenhang en opbouw van de eenjarige afstudeerrichtingen van de masteropleiding Geschiedenis duidelijker zichtbaar is voor docenten en studenten, dan in een driejarige bacheloropleiding. Ook is de commissie van mening dat, gelet op diens zelfstandigheid, de masterstudent beter in staat zal zijn om (onder begeleiding) een relevante leerroute samen te stellen.

De commissie acht het daarom vooral voor de bachelorstudenten van groot belang dat er meer regie gevoerd wordt op het concretiseren van leerdoelen van de verschillende cursussen, het inzichtelijk maken van de relatie van deze leerdoelen met de eindkwalificaties en de toetsen. En dat er meer regie gevoerd wordt op de invulling van de verschillende leerplannen, zodat duidelijk wordt op welke manier de student met het programma de eindkwalificaties kan behalen.

De commissie heeft ook gekeken naar de masteropleiding International Relations en vastgesteld dat de programma's van de afstudeerrichtingen European Union Studies en International Studies een logische samenhang vertonen en in voldoende mate aansluiten op de beoogde profielen. Beide afstudeerrichtingen kennen een aantal kernmodules en electives, een Preparatory Course Master Thesis en de afstudeerscriptie. De commissie ziet vooral in de kernmodules de eigenheid van de afstudeerrichtingen terug. In de kernmodules van International Studies staat de mondiale politiek vanuit diverse (mede niet-Westerse) perspectieven centraal. In de European Union Studies disciplines zoals Geschiedenis, Economie, Politiek en Recht behandeld, gericht op het proces van Europese integratie.

De commissie heeft na het bestuderen van het onderwijsmateriaal van de masteropleiding International Studies vastgesteld dat de programma's van beide afstudeerrichtingen de studenten in staat stellen om de eindkwalificaties te realiseren. Het curriculum van beide afstudeerrichtingen is inzichtelijk voor studenten. De commissie stelt echter wel vast dat de Preparatory Course Master Thesis het enige programmaonderdeel is waar studenten van beide afstudeerrichtingen voor een deel gezamenlijk les krijgen. De commissie adviseert de masteropleiding om, in het kader van de brede label operatie, te onderzoeken of er niet meer gemeenschappelijke onderdelen verzorgd kunnen worden voor de studenten International Relations, bijvoorbeeld door het uitwerken van het gemeenschappelijke geesteswetenschappelijke perspectief. Verder is de commissie positief over de ontwikkeling van een aantal vakken in de European Union Studies en verwacht dat hierdoor de theoretische basis, het historisch perspectief en daarmee het profiel van deze afstudeerrichting zal verbeteren.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs in alle gevisiteerde opleidingen dicht op het onderzoek van docenten ligt. Studenten ontwikkelen zo voeling met de praktijk van wetenschappelijk onderwijs en zijn geïnformeerd over de belangrijkste onderzoeksthema's van de docenten. In de opleidingen Geschiedenis zijn onderzoeksvaardigheden vanaf het

eerste jaar in de opleiding verweven. Bachelorstudenten schrijven direct vanaf de propedeuse werkstukken en vanaf het tweede studiejaar ieder semester een omvangrijk paper. Het valt de commissie op dat in de scriptietrajecten van de bachelorstudenten de keuzevrijheid opnieuw een grote rol speelt. De student kiest zelf een docent die hem helpt bij het opstellen van een onderwerp en probleemstelling. Samen met de studiecoördinator maakt de student een afstudeerplan. De commissie waardeert deze aanpak en de geboden keuzevrijheid, maar adviseert de opleiding om ervoor te zorgen dat de bachelorstudent voldoende begeleid wordt in het structureren en het schrijven van de scriptie. Ook adviseert de commissie om duidelijke deadlines met de studenten af te spreken, vooral met het oog op de tegenvallende rendementen van de bacheloropleiding. Inmiddels biedt de opleiding studenten een vrijblijvend scriptie-seminar, als een vorm van scriptiebegeleiding, zodat zij iets meer houvast krijgen. De commissie adviseert de opleiding dit scriptieseminar verplicht te stellen. Ook zouden docenten studenten meer moeten stimuleren om de voorgeschreven tijd voor de scriptie niet te overschrijden. De commissie wil de bacheloropleiding nadrukkelijk wijzen op de manier waarop de masteropleidingen Geschiedenis en International Relations hun studenten begeleiden in het afstuderen. In de masteropleiding Geschiedenis worden studenten begeleid door een docent en volgen zij daarnaast een thesisseminar, waar de studenten in een aantal bijeenkomsten eigen werk presenteren en feedback geven op het werk van medestudenten. Dit seminar maakt deel uit van de 30 EC die voor de scriptie gegeven wordt. In de Preparatory Course Master Thesis (10 EC) van de masteropleiding International Relations worden studenten voorbereid op het schrijven van de scriptie. Volgens deze masteropleiding zorgt de intensieve scriptiebegeleiding voor de hoge rendementen van de afstudeerrichting European Union Studies. De commissie adviseert de bacheloropleiding Geschiedenis vergelijkbare maatregelen te treffen.

Het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten met geschikte inhoudelijke en didactische expertise. De commissie concludeert dat er voldoende personeel is om het onderwijs te verzorgen en dat de werkdruk niet als te hoog ervaren wordt. Studenten zijn tevreden over de begeleiding die hen wordt geboden en over de toegankelijkheid van de docenten. De commissie heeft hier waardering voor, vooral gezien het grote aantal studenten van de opleidingen Geschiedenis.

De opleidings specifieke kwaliteitszorg voldoet binnen alle opleidingen. De commissie heeft in de gesprekken met de opleidingscommissies vastgesteld dat deze voldoende invloed kunnen uitoefenen op de kwaliteit van het onderwijs. Ook heeft de commissie vastgesteld dat het onderwijs van alle opleidingen structureel geëvalueerd wordt.

Conclusie

Bacheloropleiding Geschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **onvoldoende**.

Masteropleiding Geschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Masteropleiding International Relations: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

De commissie heeft tijdens het bezoek het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing en de toegepaste toetsvormen bestudeerd. Zij heeft verschillende toetsmaterialen uit de drie opleidingen ingezien, waaronder gemaakte toetsen, antwoordsleutels, beoordelingsformulieren en proeftentamens.

Systeem van toetsen en beoordelen opleidingen Geschiedenis

De kritische reflectie beschrijft dat de opleidingen Geschiedenis de toetsvormen hebben afgestemd op de leerdoelen en de werkvormen van de verschillende programmaonderdelen. Het type college is daarmee bepalend voor de toetsvorm. Feitenkennis wordt getoetst in schriftelijke tentamens, inzicht en schrijfvaardigheid worden getoetst in werkstukken. De opleidingen hechten veel waarde aan de schriftelijke werkstukken in het eerste jaar van de bacheloropleiding, de werkstukken verbonden aan de werkcolleges in beide opleidingen en de twee eindwerkstukken van de opleidingen als belangrijkste manier om de schrijfvaardigheid van studenten te meten. De commissie vindt dit positief omdat dit aansluit bij de academische oriëntatie van de opleidingen Geschiedenis.

De opleidingen hebben onlangs, om de rendementen te verbeteren, het aantal tussentoetsen vergroot. Verder willen de opleidingen Geschiedenis de komende tijd meer variatie aanbrengen in het aantal toetsvormen zodat een gevarieerder toetslandschap ontstaat. Ook hebben de opleidingen plannen om de kwaliteit van de toetsen beter te bewaken.

Op dit moment worden schriftelijke toetsen gemaakt of uit een vragenbank samengesteld door meerdere docenten. Uit de kritische reflectie blijkt dat als het tentamen bestaat uit open vragen, de antwoorden van de studenten beoordeeld worden aan de hand van een antwoordmodel. De commissie heeft dit echter niet als zodanig tijdens het bezoek teruggezien bij alle vakken.

Volgens de kritische reflectie wordt de beoordeling in de meeste colleges door meerdere docenten uitgevoerd, toetsen bij hoorcolleges die door één enkele docent gegeven, worden ook die enkele docent beoordeeld. Mondelinge presentaties worden beoordeeld door de docent die de werkgroep in kwestie leidt, waarbij de criteria vooraf duidelijk zijn (voor de propedeuse zijn er beoordelingsformulieren). Werkstukken worden in de propedeuse beoordeeld door de docent van de betreffende werkgroep. Hetzelfde geldt voor de werkstukken voortvloeiende uit de werkcolleges in bachelor en master. Hiervoor bestaan beoordelingsformulieren. De commissie heeft een beoordelingsformulier voor werkstukken gezien maar heeft niet kunnen vaststellen of de invulling hiervan overeenkomt met de leerdoelen van de colleges. In de cursusbeschrijvingen die de commissie bestudeerd heeft, zijn de leerdoelen in de meeste gevallen summier weergegeven, waardoor van toetsbare leerdoelen nauwelijks sprake is. De studenten en docenten vertelden tijdens het bezoek dat de criteria waarop beoordeeld wordt, in de meeste gevallen vooraf mondeling duidelijk gemaakt worden. De kritische reflectie vermeldt dat de opleiding de criteria per college zo compleet en expliciet mogelijk wil uitwerken en vooraf schriftelijk bekend wil maken. De commissie adviseert de

opleidingen dit op korte termijn te doen en toetsbare leerdoelen te formuleren die aansluiten op de eindkwalificaties en deze leerdoelen vervolgens zichtbaar te toetsen.

De commissie heeft tijdens het bezoek geen beter inzicht gekregen in de manier waarop de beoogde eindkwalificaties worden getoetst. Bij de bacheloropleiding Geschiedenis is dit, zo constateert de commissie, problematisch omdat daar de samenhang van de individuele programma's niet gegarandeerd is.

De kritische reflectie beschrijft dat het bacheloreindwerkstuk en de masterscriptie altijd beoordeeld worden door een eerste lezer (de begeleider) en een onafhankelijke tweede lezer. Tijdens het bezoek werd dit bevestigd door docenten en de examencommissie. Tijdens het bezoek bleek echter ook dat docenten Geschiedenis zelf de tweede beoordelaar uitkiezen bij de beoordeling van de bachelor- en masterscripties, op basis van beschikbaarheid en inhoudelijke expertise. De commissie adviseert de opleidingen Geschiedenis om te waarborgen dat de tweede beoordelaar onafhankelijk is.

De beoordeling van de eindwerken gebeurt sinds studiejaar 2012-2013 aan de hand van een beoordelingsformulier. Tot en met het studiejaar 2011-2012 was het gebruik van zo'n formulier facultatief en werd in de meeste gevallen op informeler wijze tot het vaststellen van een cijfer overgegaan. De commissie heeft tijdens het bezoek verschillende versies van het beoordelingsformulier gezien die voor de scripties van de opleidingen Geschiedenis gehanteerd worden. In gesprekken met het management en de examencommissie bleek dat momenteel een derde versie van het beoordelingsformulier in gebruik is. De commissie adviseert de opleidingen om hierover op zeer korte termijn overeenstemming te bereiken en om de (toepassing van de) beoordelingscriteria beter af te stemmen tussen de beoordelaars. Uit de gesprekken met studenten en docenten bleek namelijk dat de beoordelingscriteria voor de scripties niet altijd op dezelfde manier gehanteerd worden. De commissie adviseert de opleidingen Geschiedenis om met beoordelaars in gesprek te gaan zodat duidelijk wordt wat onder de criteria verstaan wordt zodat beoordelingen meer uniform uitgevoerd kunnen worden. Ook adviseert de commissie om een aantal knock-out criteria (kritieke beoordelingscriteria) op te stellen, zodat duidelijk is wat de opleidingen Geschiedenis belangrijk vinden.

Systeem van toetsen en beoordelen opleiding International Relations

De kritische reflectie meldt dat binnen de opleiding International Relations wordt gewerkt met verschillende toetsvormen en -momenten, in de vorm van zowel mondelinge als schriftelijke rapportage. De opleiding maakt gebruik van individuele, gestandaardiseerde evaluatieformulieren. Zo kent de afstudeerrichting European Union Studies tien beoordelingsmomenten, vier in het eerste semester, twee in de methoden cursus, één voor elk van de drie electives en één voor de these. Ze worden verricht door de voor de onderdelen verantwoordelijke staf met uiteenlopende disciplinaire achtergronden. De risico's op 'group-think' of systematische cijferinflatie worden zodoende beperkt. In de Rechten module wordt gebruik gemaakt van rollenspel en tentaminering. In de Geschiedenis module wordt een simulatiespel gespeeld en een essay geschreven. In alle overige programmaonderdelen worden tentamens en/of essays gevraagd. De commissie is positief over deze variatie aan toetsmethoden en de nadruk die de opleiding legt op de toetsing van schriftelijke en mondelinge presentatie. De commissie vindt dit aansluiten op het academische karakter van deze masteropleiding.

De commissie stelt naar aanleiding van de bestudeerde vakkenselectie vast dat de studenten International Relations voor aanvang van de studieonderdelen voldoende schriftelijk bekend

gemaakt worden met de vereisten van het vak, de deadlines, de te bestuderen literatuur en de opdrachten. De commissie heeft tijdens het bezoek gezien dat deze informatie beschikbaar is in de cursusbeschrijvingen en op BlackBoard staat.

In de afstudeerrichtingen van International Relations wordt veel aandacht besteed aan de afsluitende masterscriptie. Deze scriptie wordt uitvoerig begeleid. Het finale resultaat wordt uiteindelijk door twee docenten beoordeeld: de hoofdbegeleider en de 'tweede lezer'. Het valt de commissie op dat de onafhankelijkheid van deze tweede beoordelaars bij International Relations goed georganiseerd is. Hier stelt de examencommissie namelijk de beoordelaars vast. De manier waarop de beoordeling tot stand komt, staat beschreven in een scriptieprotocol. De commissie stelt vast dat de opleiding International Relations gebruik maakt van een vastgesteld en gestandaardiseerd beoordelingsformulier dat uniform gehanteerd wordt. Uit dit formulier blijkt dat de scriptie getoetst wordt op formulering en analyse van de onderzoeksvraag, context (methodologie en discipline) van de onderzoeksvraag, relevantie (opbouw en coherentie van de argumentatie), kritische reflectie (analyse van alternatieve argumenten), creativiteit en originaliteit, gebruik van relevante primaire en secundaire bronnen (empirische data), structuur en organisatie van het werkstuk, stijl/ taalgebruik en lay-out en de zelfwerkzaamheid van de student. Het valt de commissie op dat het beoordelingsformulier criteria bevat die beter en meer zijn uitgewerkt dan bij de opleidingen Geschiedenis, waardoor duidelijker is waar de beoordeling op plaats moet vinden.

Examencommissies

De opleidingen kennen twee examencommissies: één voor de bachelor- en masteropleiding Geschiedenis en één voor de masteropleiding International Relations. Tijdens het bezoek heeft de commissie gesproken met afgevaardigden van beide examencommissies.

De commissie heeft tijdens het bezoek geconstateerd dat de examencommissies zich voor een groot deel nog aan het voorbereiden zijn op hun verzwaarde taakstelling. Tijdens het bezoek bleek ook dat met name de examencommissie Geschiedenis nog bezig is met het formuleren van nieuw beleid in reactie op de universitaire en facultaire kaders die in de loop van 2011-2012 zijn vastgelegd. De commissie stelt vast dat dit erg laat in gang is gezet. De commissie adviseert de eindverantwoordelijken van de opleidingen om te zorgen voor extra (ambtelijke) ondersteuning van de examencommissies om de verzwaarde taakstelling te faciliteren.

Naar aanleiding van de wetswijziging uit 2010 hebben de examencommissies een aantal initiatieven in gang gezet: de examencommissiecommissies vragen toetsen op om deze te beoordelen op criteria zoals validiteit, transparantie en niveau en beoordelen ze steekproefsgewijs de kwaliteit van de becijfering van de scripties en toetsen. De commissie waardeert dit maar stelt tegelijkertijd vast dat dit zeer prille initiatieven zijn, en nog geen consequent onderdeel zijn van een beleidscyclus. De commissie adviseert de examencommissies dan ook om actiever in te zetten op de realisatie en borging van taken en verantwoordelijkheden die passen bij de nieuwe en verzwaarde rol.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Om een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten, heeft de commissie van iedere opleidingen vijftien scripties bekeken en beoordeeld (zie bijlage 7). De scripties zijn door de commissie geselecteerd uit lijsten met afstudeerwerken van de studiejaar 2010-2011 en 2011-2012. Bij het selecteren van de scripties is rekening gehouden met een spreiding van cijfers en disciplines/begeleiders.

De commissie heeft vastgesteld dat de kwaliteit van een aantal eindwerken van de bacheloropleidingen Geschiedenis onvoldoende is. Van de vijftien scripties die de commissie voorafgaand aan het bezoek bestudeerde, beoordeelde zij er twee als onvoldoende. De commissie signaleerde een groot verschil tussen de becijfering van de commissie en de opleiding van deze enkele scripties, variërend van anderhalf tot twee punten. De commissie benadrukt dat het verschil in oordeel niet alleen ging om de twijfel tussen een 5 en 6, maar dat de verschillen groter waren. Dit heeft ertoe geleid dat de commissie een tweede selectie van tien scripties heeft beoordeeld. Ook hiervan beoordeelde de commissie twee scripties met een onvoldoende, opnieuw met een verschil in becijfering variërend van anderhalf tot twee punten.

In de als onvoldoende beoordeelde eindwerkstukken constateerde de commissie dat in de eerste plaats sprake is van zwak geformuleerde probleemstellingen, of probleemstellingen die niet of nauwelijks in een bredere samenhang werden gepresenteerd. In de tweede plaats was bij deze scripties onvoldoende sprake van bronnenkritiek en/of een te beperkte literatuurstudie. De verantwoording van de gekozen onderzoeksmethode ontbrak, of was onvolledig. Verder waren de conclusies onvoldoende kritisch en wetenschappelijk onderbouwd. De commissie had ook kritiek op de formele aspecten van deze eindwerkstukken. De commissie trof veel taalfouten aan en de opbouw van de alinea's was niet coherent.

Wat betreft de masteropleidingen Geschiedenis en International Relations stelt de commissie vast dat de beoordelingen van de scripties voldoende overeen komen met de beoordelingen van de commissie. De kwaliteit van de masterscripties Geschiedenis eindwerken varieert van voldoende tot goed. De commissie stelt dan ook vast dat de studenten van deze masteropleiding de beoogde eindkwalificaties realiseren. Van de masteropleiding International Relations heeft de commissie alleen scripties van de afstudeerrichting European Union Studies kunnen beoordelen. De afstudeerrichting International Studies is pas in 2012 gestart en dus waren er tijdens de visitatie nog geen afstudeerscripties beschikbaar. De kwaliteit van de afstudeerscripties die de commissie van de studenten European Union Studies heeft gezien, varieert van voldoende tot zeer goed.

Overwegingen

De commissie heeft aandacht besteed aan de evaluatie van de kwaliteit van de toetsing en heeft vastgesteld dat de toetsen in alle opleidingen voldoende gevarieerd zijn. In de opleidingen Geschiedenis is bijvoorbeeld het type college bepalend voor de toetsvorm en hechten deze opleidingen veel waarde aan werkstukken om de schrijfvaardigheid van studenten te meten. De commissie waardeert dit omdat dit past bij het academische karakter van de opleidingen.

De commissie heeft beoordeeld in welke mate de toetsen van beide opleidingen Geschiedenis aansluiten op de leerdoelen van de cursussen. Zij heeft onder Standaard twee vastgesteld dat de leerdoelen summier en niet toetsbaar geformuleerd zijn. Na bestudering van het toetsbeleid, verscheidene tentamens (bacheloropleiding), en werkstukken en opdrachten (masteropleiding) concludeert zij dat een expliciete koppeling van leerdoelen en toetsen in een aantal gevallen ontbreekt. Ook stelt de commissie vast dat studenten niet voor alle cursussen op dezelfde manier worden geïnformeerd over beoordelingscriteria en toetsprocedures. De commissie beveelt de opleiding aan deze informatie altijd ook in de cursusbeschrijving in de studiegids op te nemen.

Bij de masteropleiding International Relations is dit anders, hier is de relatie tussen toetsen en eindkwalificaties duidelijker en worden studenten beter geïnformeerd over criteria en procedures. Voor aanvang worden studenten schriftelijk op de hoogte gebracht van de vereisten van een vak. Ook maakt de masteropleiding International Relations voor de beoordeling van de masterscriptie gebruik van een vastgesteld en gestandaardiseerd beoordelingsformulier. De commissie heeft dit formulier gezien en constateert dat dit bestaat uit duidelijk geformuleerde en relevante beoordelingscriteria. Ook heeft deze masteropleiding een scriptieprotocol waarin staat op welke manier de beoordeling uitgevoerd moet worden.

De opleidingen Geschiedenis hebben inmiddels het vier-ogen principe ingevoerd bij de beoordeling van de eindwerken, en schriftelijke en mondelinge tentamens. De onafhankelijkheid van de tweede beoordelaar is bij eindwerkstukken een aandachtspunt. De commissie adviseert om de werkwijze van de masteropleiding International Relations over te nemen. Hier stelt de examencommissie vast wie de beoordelaars zijn.

De commissie is positief over de manier waarop de masteropleiding International Relations het toetsen en beoordelen heeft ingericht en adviseert de opleidingen Geschiedenis om goede voorbeelden over te nemen, zoals het beoordelingsformulier, het scriptieprotocol en de manier waarop de onafhankelijkheid van de tweede beoordelaar wordt gewaarborgd.

De commissie is van oordeel dat de opleidingen Geschiedenis nog te weinig vorderingen hebben gemaakt op het gebied van kwaliteitsborging van de toetsing. De commissie is op de hoogte gesteld van initiatieven die de examencommissies in gang hebben gezet, maar heeft onvoldoende bewijs gezien dat deze reeds onderdeel zijn van een vastgestelde beleidscyclus. De commissie adviseert de eindverantwoordelijken van de opleidingen te investeren in ondersteuning van de examencommissies, zodat zij zo snel mogelijk hun nieuwe rol op het gebied van kwaliteit van toetsen kunnen realiseren en borgen.

De commissie heeft na bestudering van een selectie van de masterscripties vastgesteld dat deze van voldoende niveau zijn. Studenten realiseren de beoogde eindkwalificaties. Daarom heeft de commissie, alles afwegende, besloten tot een voldoende beoordeling van de masteropleiding Geschiedenis op deze standaard.

Omdat de commissie heeft vastgesteld dat vier van de vijftientig geselecteerde eindwerkstukken van de bacheloropleiding Geschiedenis van onvoldoende niveau zijn, heeft de commissie vastgesteld dat het gerealiseerd eindniveau van de bacheloropleiding onvoldoende is. Daarnaast weegt de commissie in haar oordeel expliciet mee, dat niet voldoende verifieerbaar is in welke mate de opleiding kan garanderen dat alle eindtermen worden getoetst. Door het brede karakter van de opleiding en de ruime keuzes die de studenten kunnen maken, is meer toezicht daarop onontbeerlijk.

Conclusie

Bacheloropleiding Geschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **onvoldoende**.

Masteropleiding Geschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Masteropleiding International Relations: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Algemeen eindoordeel

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Geschiedenis* als **onvoldoende**.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Geschiedenis* als **voldoende**.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding International Relations* als **voldoende**.

Bijlagen

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

---

Prof. dr. Marjan Schwegman is directeur van het NIOD, instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies te Amsterdam, een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Daarnaast is zij onbezoldigd hoogleraar met als leeropdracht 'politiek en cultuur van de lange twintigste eeuw'. Van 2003 tot 2007 was zij directeur van het Koninklijk Nederlands Instituut te Rome. Daarvoor was zij in verschillende wetenschappelijke functies verbonden aan de Universiteit Leiden, de Universiteit van Amsterdam, de Universiteit Maastricht en de Universiteit Utrecht. Haar onderzoek wordt gekenmerkt door een biografische benadering en richt zich met name op de Italiaanse geschiedenis van de 19de en 20ste eeuw. Zij promoveerde in 1989 op een biografie van de Italiaanse feministe Gualberta Beccari (1842-1906). Haar in 1999 gepubliceerde biografie van de reformpedagoge Maria Montessori werd in verschillende talen vertaald. Haar recente en lopende onderzoek richt zich op de betekenis van gender en oorlogsheroïek voor processen van natievorming.

Prof. dr. Luc François is gewoon hoogleraar in de geschiedenis aan de Universiteit van Gent, met als specialisatie 'nieuwste geschiedenis'. Van 2001 tot 2006 was hij onderwijsdirecteur van deze universiteit en van 2004 tot maart 2011 directeur van de Associatie Universiteit Gent. Momenteel is hij rectoraal adviseur internationalisering. In de Vlaamse Interuniversitaire Raad is hij voorzitter van de Commissie Opleidingsaanbod en co-voorzitter van de werkgroep 'Learning outcomes'. Sinds oktober 2011 is hij voorzitter van de HBO5-commissie, die de minister van Onderwijs en Vorming advies verleent over de aanvragen tot inrichting van HBO5-opleidingen ('associate degrees'). Op verzoek van de NVAO zetelt hij in diverse commissies, belast met de audits aan Nederlandse hogescholen met betrekking tot de institutionele toets kwaliteitszorg.

Prof. dr. Jan Orbie is hoogleraar aan het departement Politieke Wetenschappen en co-directeur van het Centrum voor EU studies aan de Universiteit Gent in België. Hij doceert verschillende vakken in het kader van de masteropleiding EU Studies aan dezelfde universiteit, waaronder Theorieën van de Europese integratie, Europees extern beleid, Actuele vraagstukken van de Europese Unie-politiek, en European Union Trade Policy. In zijn onderzoek richt hij zich op het internationale beleid van de EU. Hij schreef meerdere hoofdstukken, artikelen en redigeerde boeken over verschillende beleidsterreinen van de EU. Met name het handels- en ontwikkelingsbeleid, de globale sociale politiek en de wereldwijde democratiseringsactiviteiten. Naast dit alles is hij Erasmus-coördinator van het departement Politieke Wetenschappen. In 2010-2011 was hij lid van de visitatiecommissies Europese Studies in Vlaanderen.

Dr. Amanda Kluvel is als universitair hoofddocent verbonden aan de Faculteit der Cultuur- en Maatschappijwetenschappen van de Universiteit Maastricht. Zij is tevens opleidingsdirecteur van de internationale bacheloropleiding Cultuurwetenschappen/Arts and Culture. Voorheen was zij voorzitter van de opleidingscommissie Geschiedenis en propedeusecoördinator van de opleiding Geschiedenis van de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam (UvA). Aan de UvA was zij voorzitter van de Klankbordgroep Onderwijs van de Faculteit der Geesteswetenschappen en lid van de universitaire Werkgroep Studiesucces (en één van de auteurs van het (interne) rapport: Studiesucces aan de Universiteit van Amsterdam -2009). Aan de Universiteit voor Humanistiek was zij voorzitter van de Universiteitsraad en lid van de Opleidingscommissie. Zij is enige tijd gedetacheerd geweest door de afdeling Onderwijsontwikkeling en Onderwijsresearch van de Universiteit Maastricht voor een onderzoek naar taken in het probleem

gestuurd onderwijs (pgo) voor de doctoraalopleiding Cultuur- en Wetenschap Studies (CWS) aan de toenmalige Faculteit der Algemene Wetenschappen.

Anne Stickers BA is in februari 2013 afgestudeerd aan de bacheloropleiding Internationale Betrekkingen & Internationale Organisatie van de Rijksuniversiteit Groningen. In 2008 behaalde zij daarnaast een propedeuse in Midden-Oosten Studies. Anne Stickers heeft veel ervaring in de studentenvertegenwoordiging. Ze zat een jaar in de Opleidingscommissie van Midden-Oosten Studies en was een jaar student-lid van het Afdelingsbestuur van Internationale Betrekkingen. Ook was zij studentvertegenwoordiger in verscheidene sollicitatiecommissies. Naast haar studie heeft Anne Stickers veel activiteiten ondernomen voor de studievereniging en de Europese studentenvereniging AEGEE. In het eerste half jaar van 2013 loopt Anne Stickers stage bij de International Fellowship of Reconciliation, een internationaal netwerk van vredes- en mensenrechtenorganisaties. In september 2013 zal zij beginnen aan haar masteropleiding.

Dr. Ulrich Tiedau is docent geschiedenis van de Lage Landen (Senior Lecturer in modern Low Countries history and society) aan de afdeling Nederlands van het University College London (UCL). Daarnaast is hij Associate Director van het UCL Centre for Digital Humanities. Zijn belangrijkste gebieden van onderzoek zijn transnationale uitwisselingen tussen de Benelux-landen en hun buurlanden, culturele en sociale aspecten van oorlogen, en border studies. Hij heeft gepubliceerd over onderwerpen zoals intellectuele geschiedenis, culturele transfers en identiteit in grensregio's, en de Europese gedachte, evenals over afstandsonderwijs en digitale geesteswetenschappen. Sinds 2005 is hij hoofdredacteur van *Dutch Crossing: Journal of Low Countries Studies*, het belangrijkste peer-reviewed tijdschrift in het Engels over interdisciplinaire Lage Landen Studies, waarvoor hij in december 2009 een eervolle vermelding in de Phoenix Prijs voor Significant Editorial Achievement werd toegekend door de *MLA Council of Editors of Learned Journals* (CELJ).

Dr. Jan van Herwaarden was tussen 1964 en 2005 verbonden aan achtereenvolgens de Rijksuniversiteiten van Groningen en Utrecht en de Erasmus Universiteit Rotterdam, laatstelijk als bijzonder hoogleraar Cultuurgeschiedenis i.h.b. van Middeleeuwen en Renaissance. Hij was één van de oprichters van de studierichting Maatschappijgeschiedenis (thans ESHCC) aan de EUR (1978). Hij promoveerde in 1978 in Groningen op het proefschrift *Opgelegde bedevaarten*. Zijn talrijke publicaties betreffen in eerste instantie bedevaarten, en dan speciaal die naar Santiago de Compostela, maar gaan ook over stadsgeschiedenis, met name van Dordrecht (1996) Floris V en zijn tijd (1988; 1996) en Erasmus (vooral sedert 1998). Zelf beschouwt hij (na zijn proefschrift) als zijn belangrijkste publicatie *Between Saint James and Erasmus* (Boston-Leiden 2003).

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Domeinspecifiek referentiekader visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen

1. Inleiding

Dit referentiekader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten in Nederland, die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Geesteswetenschappen worden beoordeeld. Het betreft hier de bachelor en masteropleidingen Geschiedenis en Europese Studies en de masteropleidingen Internationale Betrekkingen.

Omdat de visitatie betrekking heeft op een breed spectrum van opleidingen, is gekozen voor een referentiekader dat niet prescriptief van aard is, maar veel ruimte geeft aan opleidingen om naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de eigen invalshoek keuzes te maken en accenten te leggen. Het QANU-kader vraagt van de opleidingen om bij die keuze heldere doelstellingen te formuleren en om te onderbouwen dat aan de NVAO-criteria voor niveau en oriëntatie wordt voldaan.

Bij het opstellen van dit referentiekader is gebruik gemaakt van referentiekaders van collega's in het buitenland, met name op het onderzoek naar History van het *Trans-national European Evaluation Project* (TEEP) van ENQA¹, de *Subject benchmark statement: History* van de Quality Assurance Agency for Higher Education (UK)² en de *Tuning Template European Studies*.³ In het navolgende wordt allereerst ingegaan op de doelstellingen die door de opleiding bereikt moeten worden, met name de domeinspecifieke eindkwalificaties en kwalificaties. Aansluitend worden in de domeinspecifieke eisen de inrichting en inhoud van het programma besproken.

2. Doelstellingen en aard van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen worden beoordeeld, hebben als doel studenten op te leiden tot een elementair (bachelor), dan wel meer specialistisch (master) wetenschappelijk niveau op het gebied van het object van de studie. Daarnaast bereiden ze studenten voor op een maatschappelijke loopbaan, waarbij de kennis en vaardigheden die binnen de studie verworven zijn in praktijk kunnen worden gebracht. Dit verwijst niet zozeer naar een bepaalde beroepsactiviteit, als wel naar wat de samenleving in de eerste plaats verwacht van bachelors en masters van de opleidingen, die in de visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen worden beoordeeld. Dit betekent dat zowel het wetenschappelijk niveau als de maatschappelijke relevantie dienen te zijn gegarandeerd. Actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied krijgen voldoende aandacht in de opleiding. Eén van de doelen van de bacheloropleiding is de student zodanig op te leiden dat hij gekwalificeerd is voor een masteropleiding. Voor de (research) master geldt dat de student zodanig wordt opgeleid dat hij zelfstandig wetenschappelijk onderzoek kan uitvoeren. In principe houdt dit een dusdanig niveau in, dat de afgestudeerde master zelfstandig een proefschrift kan schrijven, al zal in de praktijk de master die doorstroomt in een promotietraject, vaak ook nog aanvullend of specifiek onderwijs volgen alvorens zelfstandig wetenschappelijk onderzoek uit te kunnen voeren.

---

¹ <http://www.enqa.eu/files/TEEP%20Hist%20final%20pdf0.pdf>

² <http://www.qaa.ac.uk/Publications/InformationAndGuidance/Documents/history07.pdf>

³ http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/Template_European_Studies.pdf

De commissie verwacht van de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van de visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen beoordeeld worden, dat zij tot doel hebben:

1. Kennis van en inzicht te bieden in het vakgebied van de opleiding. Dat houdt voor de opleidingen Geschiedenis in het aanleren van kennis over de mondiale historische ontwikkelingen, in het bijzonder in Europa; voor de opleidingen Europese Studies het aanleren van kennis over Europese historische en relevante contemporaine ontwikkelingen (politiek en cultuur in brede zin) en, in specifieke gevallen, over het proces van Europese integratie, en voor de opleidingen Internationale Betrekkingen kennis van de complexiteit en de interdependentie van mondiale politieke, economische en culturele ontwikkelingen; voor alle opleidingen geldt dat zij inzicht bieden in de (historische en/of hedendaagse) meest relevante (internationale) kwesties, instituties en academische paradigma's;
2. De student zodanig te vormen dat hij zich in woord en geschrift goed op academisch niveau kan uitdrukken;
3. De student vertrouwd te maken met de waarde van de wetenschappelijke benadering, waar inzicht in theorie en methodologie en een optiek van relativiteit van interpretaties een wezenlijk onderdeel van uitmaken;
4. Een kader te bieden waarbinnen de student probleemgericht leert omgaan met de verworven theorie en kennis, en het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier leert toe te passen op verschillende soorten (historische) bronnen en literatuur;
5. Een evenwicht te bieden tussen breedte en diepte van kennis en inzicht, waarbij het accent verschuift van breedte in de bachelor naar diepte in de master;
6. Studenten bewust te maken van de discipline- en nationale grenzen die worden overschreden dan wel geslecht in de praktijk van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek;
7. De student de vaardigheden te leren die nodig zijn voor zelfstandige oriëntatie op relevante beroepssectoren.

De bacheloropleiding biedt een algemene en brede basisopleiding en leidt op tot een elementair academisch niveau. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping per vakgebied. Bij de masteropleiding is het ook denkbaar dat de specialisatie en verdieping meerdere vakgebieden bestrijken en/of een interdisciplinair karakter heeft.

3. Eindkwalificaties en kwalificaties van de bacheloropleiding

Studenten die een bachelor hebben afgerond in een van de opleidingen die in het kader van de visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen beoordeeld worden, beschikken over de volgende domeinspecifieke kennis en vaardigheden. Opleidingen kunnen naar de aard van het object van studie en de eigen invalshoek keuzes maken en accenten leggen.

Kennis

- Voor de opleidingen Geschiedenis kennis van en inzicht in historische epochen van de oudheid tot en met het heden en in de voornaamste ontwikkelingen in de geschiedwetenschap en historiografie; voor de opleidingen Europese Studies kennis van en inzicht in historische en actuele ontwikkelingen op Europees niveau of in een Europees vergelijkend perspectief, alsmede kennis van de belangrijkste historiografische, geesteswetenschappelijke en/of politiek-wetenschappelijke en theoretische stromingen in de studie van Europa, waaronder het proces van Europese samenwerking en voor de opleidingen Internationale Betrekkingen kennis van en inzicht in de ontwikkeling en de

onderlinge samenhang van belangrijke processen, instituties en ideeën in een internationaal / mondiaal perspectief, alsmede van de relevante theoretische benaderingen op het terrein van de internationale betrekkingen.

- Kennis van en inzicht in de eigentijdse ontwikkelingen vanuit een historisch/maatschappelijk/politiek/geesteswetenschappelijk/internationaal perspectief;
- Kennis van theoretische en wetenschapsfilosofische achtergronden en tradities van geschiedkundig onderzoek, dan wel (geesteswetenschappelijk en/of politiek wetenschappelijk) onderzoek op het terrein van de Europese Studies of het terrein van de geesteswetenschappelijke en/of politiek wetenschappelijke bestudering van de internationale betrekkingen;
- Besef van historische contexten; van Europese en van internationale / mondiale complexiteit, diversiteit en samenhang;
- Vermogen tot oordeelsvorming over historische processen en hun doorwerking in de eigen tijd; voor opleidingen Europese studies meer in het bijzonder oordeelsvorming over bijvoorbeeld bestuurlijke processen op bovennationaal niveau;
- Kennis van interdisciplinaire werkwijzen.

Vaardigheden

- In staat tot analyse van wetenschappelijke teksten en tot schriftelijke en mondelinge rapportage daarover;
- In staat tot snel verzamelen, selecteren en organiseren van secundaire literatuur en bronnen en hiermee zelfstandig kunnen werken;
- In staat tot het schrijven van een werkstuk volgens de eisen van de wetenschappelijke discipline;
- Het beheersen van voor het vakgebied relevante ICT-vaardigheden;
- In staat om vraagstukken te beoordelen dan wel in staat om vraagstukken vanuit een vergelijkend (disciplinair, internationaal, Europees en/of mondiaal) perspectief te beoordelen;
- In staat om theorie en methode toe te passen in praktijk-gerelateerde opdrachten;
- Het beschikken over flexibiliteit om de (historische en/of politiek wetenschappelijke) kennis en (historische en/of politiek wetenschappelijke) vaardigheden te integreren in een beroep dat niet strikt aansluit bij de opleiding;
- Studenten zijn zich bewust van de discipline- en nationale grenzen die worden overschreden dan wel geslecht in de praktijk van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek;
- In staat tot zelfstandige oriëntatie op relevante beroepssectoren.

Academische attitude

- Blijk geven van het vermogen tot oordeelsvorming op het vakgebied mede gebaseerd op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten;
- Blijk geven van het vermogen tot reflectie op eigen verantwoordelijkheid;
- Respect tonen voor de meningen van anderen.

Afstemming op de arbeidsmarkt

Uit de opleiding blijkt dat de eindkwalificaties afgestemd zijn op de eisen van de arbeidsmarkt.

De bacheloropleidingen binnen het domein Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen zijn vanuit beroepsperspectief overwegend generalistische opleidingen, die hun waarde op de arbeidsmarkt ontleen aan de academische vorming en vaardigheden die boven omschreven zijn.

Voor interdisciplinaire opleidingen Europese studies geldt in het bijzonder dat afgestudeerden in staat zijn om beleidsthema's en/of maatschappelijke vraagstukken vanuit verschillende perspectieven te analyseren en onderling op elkaar te betrekken

4. Eindkwalificaties en kwalificaties masteropleiding

De masteropleiding bouwt wat kennis en vaardigheden betreft voort op de bacheloropleiding. Onderstaande eindkwalificaties zijn van toepassing, afhankelijk van de keuze voor één of meerdere specialismen in de masteropleiding.

Studenten die een master hebben afgerond in één van de opleidingen die in het kader van de visitatie Geschiedenis, Europese Studies en Internationale Betrekkingen worden beoordeeld, dienen over de volgende kennis en vaardigheden te beschikken. Opleidingen kunnen hierin naar de aard van het object van studie en naar de aard van de eigen invalshoek keuzes maken en accenten leggen.

Kennis

- Kennis van en het vermogen tot actieve deelname aan de wetenschappelijke activiteiten van de discipline(s), in het bijzonder op het gebied van de gevolgde specialisatie. Dit impliceert voldoende kennis en inzicht voor het zelfstandig opzetten en uitvoeren van historisch onderzoek, dan wel geesteswetenschappelijk onderzoek naar Europese vraagstukken of geesteswetenschappelijk onderzoek naar internationale betrekkingen;
- Grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën en de kernbegrippen, de onderzoeksmethoden en –technieken;
- Kennis van de complexiteit en diversiteit van het verleden en het vermogen om deze kennis bij de beoordeling van eigen en ander onderzoek toe te passen.

Vaardigheden

- Het beschikken over technische en theoretische vaardigheden om op een zelfstandige en wetenschappelijke wijze (historische en/of politiek wetenschappelijke) bronnen en literatuur te verzamelen, te analyseren en te beoordelen met als doel op een creatieve wijze verklarende of inzichtelijke werkhypothesen te formuleren en te toetsen en daarmee een bijdrage te leveren aan relevante wetenschappelijke debatten;
- In staat om theorie en methode toe te passen in praktijkgerelateerde opdrachten;
- Het beschikken over mondelinge en schriftelijke vaardigheden om de (historische en/of politiek wetenschappelijke) kennis en de resultaten van (eigen) wetenschappelijk onderzoek op een heldere en boeiende wijze kenbaar te maken aan zowel vakgenoten als het bredere publiek;
- In staat tot omgaan met divers en weerbarstig bronnenmateriaal.

Academische attitude

- Bereid en in staat tot rekening houden met sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten bij de oordeelsvorming over en analyse van complexe vraagstukken op het eigen vakgebied;
- Bereid en in staat tot reflectie op methodische, historische en ethisch-maatschappelijke aspecten van de betrokken wetenschap;

- Reflectie op morele vraagstukken, verband houdend met het eigen vakgebied.

Afstemming op de arbeidsmarkt

Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om academische beroepen of functies te kunnen vervullen, waarvoor een wetenschappelijke masteropleiding, vereist of dienstig is. Onder academische beroepen worden beroepen verstaan, waarin duurzame kennisontwikkeling, -verwerving of -verwerking, bereidheid om nieuw en/of onontgonnen terrein te betreden en het dragen van verantwoordelijkheid samengaan.

5. Inhoud/programma bacheloropleiding

Tijdens de bacheloropleiding dienen studenten te worden ingewijd in het analyseren van teksten, in het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en in het schrijven van wetenschappelijke teksten.

De verantwoordelijken voor de opleiding bezinnen zich op de toenemende noodzaak van kennis van de Engelse taal in het (geven van) onderwijs en in de wetenschappelijke communicatie.

In de bacheloropleiding wordt aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding van het vakgebied.

De bacheloropleiding wordt afgesloten met een bachelorscriptie of een vergelijkbare opdracht.

6. Inhoud/programma masteropleiding

In de masteropleiding specialiseert de student zich in één of meerdere domeinen. Het programma biedt ruimte voor grondige bestudering van methodologie en theorie en voor de samenstellende of ondersteunende disciplines. In multidisciplinaire opleidingen wordt ruim aandacht besteed aan de integratie van de verschillende disciplines.

In het programma van de masteropleiding is voldoende ruimte aanwezig voor de ontwikkeling van de specifieke onderzoeksvaardigheden zodat een masterstudent in staat is een masterscriptie te schrijven op het vakgebied.

In de masteropleiding wordt aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding van het vakgebied.

De verantwoordelijken voor de opleiding bezinnen zich op de toenemende noodzaak van kennis van de Engelse taal in het (geven van) onderwijs en in de wetenschappelijke communicatie.

Uit de wijze van presentatie van de masteropleiding blijkt dat de opleiding zich er rekenschap van geeft welke andere masteropleidingen er op het eigen en verwante gebieden bestaan en wat de plaats van de aangeboden masteropleiding daarbinnen is.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Bacheloropleiding Geschiedenis

Doel van de opleiding

Met de opleiding wordt beoogd dat de student een zodanige academische vorming verwerft in termen van kennis, inzicht en vaardigheden op het gebied van de geschiedwetenschap, dat:

- voldaan wordt aan de ingangseisen voor toelating tot aansluitende masteropleidingen.
- de student in staat is tot het met succes uitoefenen van functies waarvoor academische kennis en vaardigheden op bachelorniveau op bovengenoemd gebied vereist dan wel wenselijk zijn.

Eindkwalificaties

Afgestudeerden van de opleiding hebben de onderstaande eindkwalificaties bereikt:

I. Kennis

Basiskennis en -inzicht:

1. Kennis van en inzicht in het wereldwijde geschiedverloop in grote lijnen met een concentratie op Europa en zijn interdependentie met de rest van de wereld, gedifferentieerd naar tijdvak, van de oudheid tot het heden, en naar aspect, met name vaderlandse en sociaal-economische geschiedenis, waarbij – voor zover dit vakgebied tevens in het voortgezet onderwijs aan de orde is geweest – is voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit is overtroffen.
2. Kennis van en inzicht in de historische context en achtergronden van eigentijdse ontwikkelingen.
3. Kennis van en inzicht in de ontwikkeling van de geschiedschrijving en de wetenschap der geschiedenis.
4. Kennis van en inzicht in de kernbegrippen, de methodiek en de methodologie van de geschiedwetenschap.
5. Enige kennis van en inzicht in de grondslagen, c.q. de wijsbegeerte van de (geschied)wetenschap.
6. Enige kennis van en inzicht in begrippen en methoden van (hulp)wetenschappen relevant voor de geschiedwetenschap en in een interdisciplinaire werkwijze.

Gespecialiseerde kennis van en inzicht in één of enkele van de hoofdonderdelen en/of subspecialisaties:

7. Brede kennis van en inzicht in de historische ontwikkeling van het gekozen hoofdonderdeel / de subspecialisatie met speciale aandacht:
  - bij het hoofdonderdeel Oude Geschiedenis voor de Griekse-Romeinse oudheid, met nadruk op de periode 400 v.C. - 400 n.C; sociaal-economische structuren; de antieke stad; mentaliteitsgeschiedenis; antieke religie; cultuurcontact;
  - bij het hoofdonderdeel Middeleeuwse Geschiedenis voor de Middeleeuwse grondslagen van de Europese geschiedenis; in het bijzonder voor etniciteit, staatsvorming, internationale handel en scheepvaart en contacten met de buiten-Europese wereld;

- bij het hoofdonderdeel Algemene Geschiedenis voor de plaatsing van de Europese geschiedenis van na 1500 in een mondiaal perspectief; in het bijzonder de ontwikkeling en rol van politieke instituties;
  - bij het hoofdonderdeel Economische Geschiedenis voor de mondiale interactie van handelsnetwerken in de vroegmoderne tijd, de negentiende-eeuwse industrialisatie van Nederland in wereldhistorisch perspectief, en de *political economy* van de globaliserende economie in de twintigste eeuw;
  - bij het hoofdonderdeel Sociale Geschiedenis voor de verschillen naar klasse, gender, etniciteit en religie; verplaatsing van mensen, goederen en ideeën; verbanden tussen mensen (individueel en collectief), bedrijven, staten en (internationale) organisaties (inclusief kerken) vanaf 1600. Inzicht daarin wordt gebruikt om hedendaagse gebeurtenissen en ontwikkelingen te verklaren;
  - bij het hoofdonderdeel Vaderlandse Geschiedenis voor staatsvorming, identiteit, en politieke cultuur van Nederland vanaf de zestiende eeuw;
  - bij de subspecialisatie Amerikaanse Geschiedenis voor Amerikaans exceptionalisme; de VS als multiculturele samenleving en de uitwerking daarvan in de historiografie; de intellectuele wisselwerking tussen de VS en Europa;
  - bij de subspecialisatie Geschiedenis van de Europese Expansie en globalisering voor het ontstaan van wereldomvattende netwerken die een steeds intensievere circulatie van mensen, dieren, gewassen, goederen en ideeën bewerkstelligen, en de centrale rol van de Europese expansie daarin vanaf circa 1500;
  - bij de subspecialisatie Minderheden- en migratiegeschiedenis voor minderheidsvorming (en de factoren die daar invloed op hebben) en migraties (en de factoren die omvang en richting daarvan bepalen);
  - bij de subspecialisatie Maritieme Geschiedenis voor de ontwikkeling van de Nederlandse scheepvaart en overzeese handel vanaf de 16^e eeuw; de relatie van de mens tot de oceanen, zeeën en rivieren in multidisciplinair perspectief.
8. Brede kennis van en inzicht in de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en -technieken e.d. van het gekozen hoofdonderdeel/de subspecialisatie met speciale aandacht:
- bij het hoofdonderdeel Oude Geschiedenis voor antieke teksten en archeologische bronnen; bronnenkritiek en contextualisering; acculturatietheorie;
  - bij het hoofdonderdeel Middeleeuwse Geschiedenis voor het gebruik van laatmiddeleeuwse administratieve bronnen en geschiedschrijving m.b.t. de Nederlanden in brede zin; paleografie; bronnenkunde;
  - bij het hoofdonderdeel Algemene Geschiedenis voor de bestudering van primaire bronnen en de relativiteit van nationaal gedefinieerde geschiedenissen;
  - bij het hoofdonderdeel Economische Geschiedenis voor de toepassing van economische concepten in de geschiedschrijving en inzicht in de interactie tussen beleid en economie;
  - bij het hoofdonderdeel Sociale Geschiedenis voor het combineren van verschillende primaire bronnen (mondelijke bronnen, romans, beeldmateriaal, schoolboeken, kranten, volkstellingen en statistieken), uit diverse archieven (overheden, bedrijven en organisaties) met gebruikmaking van theorieën uit andere disciplines;
  - bij het hoofdonderdeel Vaderlandse Geschiedenis voor primaire bronnen en diachrone nationale geschiedenis;
  - bij de subspecialisaties Amerikaanse Geschiedenis voor exceptionalisme; analyseren van historiografische en intellectuele debatten;

- bij de subspecialisaties Geschiedenis van de Europese Expansie en globalisering voor het combineren van historiografische debatten met empirisch onderzoek in primaire bronnen en/of het verbinden van gescheiden historiografische tradities door middel van innovatieve vraagstelling;
  - bij de subspecialisaties Minderheden- en migratiegeschiedenis voor het combineren van verschillende primaire bronnen van diverse aard (mondelijke bronnen, romans, beeldmateriaal, schoolboeken, kranten, volkstellingen en statistieken), en uit diverse archieven (overheden, bedrijven en organisaties);
  - bij de subspecialisaties Maritieme Geschiedenis voor heuristiek, bronnenkunde, archiefonderzoek, diachronisch onderzoek, en het gebruik van museale objecten als informatiedrager voor historisch onderzoek.
9. Kennis van en inzicht in een van de andere hoofdonderdelen dan wel subspecialisaties van de opleiding en onderdelen van andere vakgebieden.

II. Vaardigheden

Afgestudeerden van de opleiding bezitten, buiten de algemene academische vaardigheden zoals gedefinieerd door de faculteit (zie Bijlage B), de volgende vaardigheden:

10. Het vermogen historische bronnen te selecteren en te verzamelen met behulp van traditionele en moderne technieken, deze te analyseren en beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid en deze te gebruiken bij het opzetten en uitvoeren van een onderzoek.
11. Het vermogen om relatief grote hoeveelheden informatie en materiaal te organiseren en te verwerken.
12. Het vermogen onderzoeksvaardigheden snel en efficiënt te extrapoleren naar en toe te passen in een ander kennisdomein dan wel ander vakgebied om een helder en goed opgebouwd antwoord te kunnen formuleren in woord en geschrift in correct Nederlands op vragen van derden die (een onderwerp) in dat kennisdomein dan wel vakgebied betreffen voor specialisten en niet-specialisten.

III. Academische attitude

Afgestudeerden van de opleiding bezitten, buiten de attitudes voortkomend uit de algemene academische vaardigheden zoals gedefinieerd door de faculteit (zie Bijlage B), de volgende vermogens:

13. Kritisch te reflecteren op kennis en inzichten neergelegd in vakwetenschappelijke literatuur.
14. Zich een oordeel te vormen op het vakgebied waarin alle relevante (sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en/of ethische) aspecten zijn meegewogen.
15. Inzicht tentoonspreiden in de maatschappelijke relevantie van het vak geschiedenis in het algemeen en van het gekozen hoofdonderdeel/de subspecialisatie in het bijzonder.

Relatie tussen Dublin descriptor en eindkwalificaties

Dublindescriptor	Eindkwalificaties
Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.	1 t/m 9

Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.	10 t/m 12 + facultaire eindkwalificaties
Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.	10 t/m/ 14 facultaire eindkwalificaties onder I
Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.	12 + facultaire eindkwalificaties onder II en III
Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.	10 t/m 15 facultaire eindkwalificaties onder IV

Algemene Academische Vaardigheden

De afgestudeerde Bachelor kan:

I Elementaire onderzoeksvaardigheden, waaronder heuristische vaardigheden

1. vakwetenschappelijke literatuur verzamelen en selecteren met behulp van traditionele en digitale methoden en technieken
2. deze analyseren en beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid
3. op basis hiervan een goed afgebakende probleemstelling formuleren
4. onder begeleiding een onderzoek van beperkte omvang opzetten en uitvoeren met inachtneming van de voor het vakgebied relevante traditionele en digitale methoden en technieken
5. op basis daarvan een beargumenteerde conclusie formuleren
6. ook buiten zijn eigen vakgebied gebruik maken van zijn verworven onderzoeksvaardigheden

II Schriftelijke presentatievaardigheden

1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten en;
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied;
  - in de vorm van een heldere en goed opgebouwde schriftelijke presentatie;
  - overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt;
  - met gebruikmaking van relevante illustratie- of multimediale technieken;
  - gericht op een specifieke doelgroep.

III Mondelinge presentatievaardigheden

1. onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteenzetten
2. een antwoord formuleren op vragen betreffende (een onderwerp in) het vakgebied
  - in de vorm van een heldere en goed opgebouwde mondelinge presentatie;
  - overeenkomend met de criteria die het vakgebied daaraan stelt;
  - met gebruikmaking van moderne presentatietechnieken;
  - gericht op een specifieke doelgroep.
3. actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie

IV Samenwerkings- en leervaardigheden

1. sociaal en communicatief optreden in samenwerkingsituaties
2. op constructieve wijze aan medestudenten feedback geven en van medestudenten feedback ontvangen en gegronde kritiek verwerken tot een herziening van het eigen standpunt of de eigen argumentatie
3. aanwijzingen en kritiek van begeleiders goed verwerken, en in nieuwe situaties met eerder gegeven aanwijzingen en kritiek rekening houden
4. een realistische planning kunnen maken en zich houden aan overeengekomen plannen en prioritering

Masteropleiding Geschiedenis

Doel van de opleiding

Met de opleiding wordt beoogd:

1. het verwerven van wetenschappelijke kennis, inzicht, vaardigheden en gebruik van wetenschappelijke methoden op het gebied van de geschiedenis;
2. het ontwikkelen van academische vaardigheden:
  - het zelfstandig wetenschappelijk denken en handelen,
  - het analyseren van complexe problemen,
  - het zelfstandig verwerken van grote hoeveelheden materiaal en het doen van wetenschappelijk onderzoek;
  - het wetenschappelijk rapporteren;
3. voorbereiding op een wetenschappelijke loopbaan en vervolgonderwijs;
4. voorbereiding op een maatschappelijke loopbaan.

Eindkwalificaties

Afgestudeerden van de opleiding hebben de onderstaande eindkwalificaties bereikt:

I. Kennis

1. Gedegen kennis van en inzicht in de inhoud van één van de specialisatie dan wel één van de subtracks, die voortbouwt op het niveau bereikt in de bachelor en dat overtreft met speciale aandacht:
  - in de specialisatie Ancient History voor unificatieprocessen in de Grieks-Romeinse wereld, 400 v.C. - 400 n.C; inzicht in de grote recente debatten in het vakgebied, met betrekking op zowel de mentaliteitsgeschiedenis als de sociaal-economische geschiedenis;
  - in de specialisatie Archival Studies voor archiefvorming in een koloniale context; inzicht in de betekenis van archiveringsprocessen voor de manier waarop een samenleving omgaat met haar documentaire erfgoed in het algemeen en de geschiedbeoefening in het bijzonder; (digitale) ontsluiting van archieven als onderdeel van de bredere erfgoedsector;
  - in de specialisatie European Expansion and Globalisation voor de relatie tussen wereldwijde politieke, economische, culturele en religieuze contacten en regionale processen van identiteits- en staatsvorming; inzicht in cultuuroverstijgende processen zoals imperialisme, kolonisatie, islamisering, modernisering en globalisering;
  - in de specialisatie Medieval and Early Modern European History voor periode-overstijgende processen van politieke en culturele identiteitsvorming tussen circa 1000 en 1800;
  - in de specialisatie Migration and Global Interdependence voor de manier waarop migraties (van mensen, goederen en ideeën) tussen staten en binnen staten hebben geleid tot verschuivingen (in cohesie, in samenstelling bevolking, in beleid, in beeldvorming, in cultuur) tussen 1600 en 2000; met speciale aandacht voor stedelijke netwerken (binnen en over grenzen) en *civil society*;
  - in de specialisatie Political Culture and National Identities voor politiek, politieke symbolen en beeldvorming, nationalisme, en nationale identiteit in een culturele en maatschappelijke context vanaf 1800;
  - in de specialisatie Europaeum Programme European History and Civilisation: Leiden-Oxford-Paris Programme voor staatsvorming in Europa; Europese identiteit in vergelijkende perspectief; ontwikkeling van de cultuur en maatschappij van Europa;

- in de subtrack Maritime History voor de ontwikkeling van maritieme geschiedenis vanaf de 16^e eeuw; inzicht in recente vraagstukken in het vakgebied;
  - in de subtrack Economic History voor de oorsprong van de *Great Divergence*, ontwikkelingen in de *political economy*, ontstaan van *global governance* in de twintigste eeuw, en *global interdependence* door de eeuwen heen en de belangrijkste debatten daarover in de historiografie;
  - in de subtrack Political Debate voor politieke debatten en manieren van debatteren in Nederland en internationaal, actueel en historisch.
2. Gedegen kennis van en inzicht in de theorieën, de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en -technieken en de ontwikkeling van de betreffende specialisatie of subtrack met speciale aandacht:
- in de specialisatie Ancient History voor de comparatieve methode; toepassing sociaal-wetenschappelijke methodes; gespecialiseerde bronnenkennis, in het bijzonder van documentaire bronnen, m.n. de epigrafie;
  - in de specialisatie Archival Studies voor theoretische grondslagen van de archivaliek; waardering en selectie van archieven;
  - in de specialisatie European Expansion and Globalisation voor empirisch onderzoek vanuit een vergelijkend en verbindend perspectief;
  - in de specialisatie Medieval and Early Modern European History voor de kennis en het gebruik van primaire bronnen uit deze perioden; voor de grote debatten binnen deze perioden; voor de problemen van periodisering en de spanningsverhouding tussen politieke eenheden enerzijds, culturele, religieuze en economische netwerken anderzijds;
  - in de specialisatie Migration and Global Interdependence voor interdisciplinaire aanpak (toepassing van theorieën en methodes uit de sociale wetenschappen), vergelijkend perspectief (diachroon en synchroon) combineren van uiteenlopende typen bronnen; werken met grote gegevensbestanden;
  - in de specialisatie Political Culture and National Identities voor internationale vergelijking en transfer; het analyseren van de specifieke invalshoek van secundaire studies; analyse van beeldvorming en taal in kader van een culturele benadering van de politieke geschiedenis;
  - in de specialisatie Europaeum Programme European History and Civilisation: Leiden-Oxford-Paris Programme voor internationale vergelijking; archiefonderzoek; een perspectief vanuit drie verschillende institutionele tradities – Leiden, Sorbonne en Oxford;
  - in de subtrack Maritime History voor comparatief onderzoek; archiefonderzoek;
  - in de subtrack Economic History voor het toepassen van economische concepten, onderzoeksmethoden of modellen; inzicht in de argumentatie in de onderhavige debatten;
  - subtrack Political Debate voor historische en interdisciplinaire analyse van politieke argumentatie en retorica.
3. Is in staat de kennis en het inzicht toe te passen op een zowel voorgeschreven als vrij gekozen specifiek onderzoeksterrein binnen de specialisatie of subtrack.

II. Vaardigheden

Afgestudeerden van de opleiding bezitten de volgende academische vaardigheden op een niveau dat voortbouwt op het niveau bereikt in de vooropleiding en dat overtreft:

1. het vermogen zelfstandig vakwetenschappelijke literatuur en bronnen te selecteren en verzamelen met behulp van traditionele en moderne technieken, en deze te analyseren en beoordelen op kwaliteit en betrouwbaarheid) t.a.v. een onbekend probleem;
2. het vermogen zelfstandig een heldere en beargumenteerde probleemstelling te formuleren met in achtneming van de theorie en methode van het vakgebied en deze te herleiden tot overzichtelijke en hanteerbare deelproblemen;
3. het vermogen zelfstandig een origineel onderzoeksproject op te zetten en uit te voeren dat in potentie bijdraagt aan de wetenschappelijke ontwikkeling van het betreffende vakgebied;
4. het vermogen onderzoeksresultaten helder en beargumenteerd uiteen te zetten in een mondeling en schriftelijk verslag voor specialisten en/of niet-specialisten in correct Engels of Nederlands, dat voldoet aan de criteria die het vakgebied daaraan stelt;
5. het vermogen zelfstandig deel te nemen aan de meest recente wetenschappelijke discussies in het betreffende vakgebied;
6. het vermogen onderzoeksvaardigheden snel en efficiënt te extrapoleren naar en toe te passen in een ander kennisdomein dan wel ander vakgebied.

III. Academische attitude

Afgestudeerden van de opleiding hebben:

7. het vermogen om zelfstandig een beargumenteerd oordeel te vormen en analyse te maken op basis van onvolledige informatie, daarbij rekeninghoudend met sociaal-maatschappelijke en ethische aspecten t.a.v. een probleem binnen of buiten het vakgebied;
8. het vermogen om te reflecteren op het eigen (morele) handelen binnen het vakgebied;
9. het vermogen om constructieve feedback te geven en kritiek te formuleren t.a.v. het werk van anderen en tevens in staat zijn om feedback en kritiek van anderen op waarde te schatten en te verwerken in het eigen werk;
10. inzicht in de maatschappelijke relevantie van het vak geschiedenis in het algemeen en van het gekozen hoofdonderdeel / de subspecialisatie in het bijzonder.

Relatie tussen Dublin descriptors en eindkwalificaties

Dublindescriptor	Eindkwalificatie
Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.	1 t/m 3
Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.	4 t/m 9
Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-	10 t/m/ 12

maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.	
Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.	7
Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.	4 t/m 13

Masteropleiding International Relations

Afgestudeerden van de opleiding hebben de onderstaande eindkwalificaties bereikt:

1. Knowledge and understanding

- Comprehensive knowledge and insight into
  - the contemporary and historical dimension, the evolution and interdependency
  - of bilateral and multilateral relations among states and non-state actors,
  - within and outside of governmental institutions and frameworks,
  - as well as into the main areas and issues of current global and regional politics and international relations,
  - with a special reference to one of the MA's focal point, the European integration process.
- Knowledge of the main academic terminology, theories and paradigms pertaining to the past, present and future of current global issues and politics, with a special focus on Humanities' related ideas, approaches and explanations.

2. Applying knowledge and understanding

- Ability to locate, analyze and assess critically primary documents emanating from relevant sources and secondary (academic) sources, relating to areas and issues relevant to International Relations, including the process of European integration
- Ability to conduct and present independent multi-disciplinary research and to formulate and perform substantial pieces of academic research (including a MA thesis) in the field of International Relations, thereby showing the ability to comprehend and apply relevant theoretical insights and methodological approaches
- Ability to successfully transfer and apply skills in conceptualization, research and presentation with respect to major regional and global areas and issues to non-academic settings and environments
- Ability to initiate and conduct research in the relevant areas and issues of regional and global politics, economics and culture
- Ability to follow and understand the evolution of academic and non-academic discussions on the complex interdependency of national, regional and global politics
- Ability to apply qualitative and if applicable quantitative methods in the relevant contexts

3. Judgement

- Ability to independently and critically evaluate evidence and sources relating to the variety and interdependency of areas and issues of regional and global economics, politics and culture
- Ability to evaluate the historical and political, economic and cultural factors that shape the interests and behavior of major state and non-state actors in the contemporary world, including the European Union
- Ability to recognize, reflect on and judge between different academic opinions and arguments over issues crucial to the complexity and interrelationship of contemporary politics, cultures and economics

4. Communication

- Ability, orally and in writing, to clearly and convincingly present academically-supported arguments and analyses with respect to the evolution of relations among states, international organizations and non-state actors before both peer-group and professional audiences
- ability to present research in the relevant areas and issues

5. Learning skills

- The learning abilities required to be able to follow post-master's professional training or a PhD training of a largely self-determined or autonomous nature.

In aanvulling op bovenstaande opleidingsbrede eindtermen hebben afgestudeerden per afstudeerrichting de volgende eindkwalificaties bereikt:

Afstudeerrichting International Studies

1. Knowledge and understanding

- Comprehensive knowledge and insight into
  - the evolution, complexity and interdependency of main areas (history, politics, economics and culture)
  - and issues (globalization, information, universalism and diversity, democracy and authoritarianism)
  - of current global and regional politics and international relations,
  - both within and beyond governmental frameworks and institutions
- Knowledge of the main academic paradigms and theories pertaining to the past, present and future of major current global issues and politics, with a special reference to Humanities' related ideas, approaches and explanations
- Knowledge and insight in the history, evolution, workings, challenges and activities of major international and regional organizations, including the European Union as well as an understanding of the increasingly important role of non-governmental actors and social media at various levels

2. Applying knowledge and understanding

- Ability to locate, analyze and assess critically primary documents emanating from relevant sources and secondary (academic) sources, relating to areas and issues relevant to International Studies, and to critically and independently reflect on their substance
- Ability to place the performed research in a broader empirical context (addressing issues from a comparative perspective) as well as in a wider academic context (showing sensitivity towards multi-disciplinarity)
- Ability to successfully transfer and apply skills in conceptualization, research and presentation with respect to major regional and global areas and issues to non-academic activities and environments

3. Judgement

- Ability on the basis of oral and written presentations to evaluate evidence and sources relating to the complexity and interdependency of areas and issues of regional and global economics, politics and culture
- Ability to evaluate the historical and political, economic and cultural factors that shape the interests and behavior of major state and non-state actors in the contemporary world
- Ability to evaluate the interests, policies and policy-outcomes of major state and non-state actors, including nongovernmental national, regional and global institutions
- Ability to recognize, reflect on and judge between different academic opinions and arguments over issues crucial to the complexity and interrelationship of contemporary politics, cultures and economics.

1. Knowledge and understanding

- Comprehensive knowledge and insight into the main policy areas (including external policies), institutions, and decision-making procedures of the European Union
- Knowledge of the main academic paradigms and theories pertaining to the past, present and future evolution of the process of European integration: (neo-)realism, liberal institutionalism, constructivism, IPE theories.
- Knowledge and insight into the problem areas of the European Union, whether dealt with or not, including issues as foreign and security policy, relations with neighboring countries, economic and monetary union, institutional reform, agriculture and rural policy, cultural policy.
- Knowledge and insight in the history, evolution, workings, challenges and international relations of the predecessors of the European Union

2. Applying knowledge and understanding

- Ability to analyse critically primary documents emanating from the European Union and from other relevant sources, relating to the European Union and its member states
- Ability to follow the evolution of academic and non-academic discussions on EU policy issues

3. Judgment

- Ability to evaluate evidence and sources relating to the European Union and its member states
- Ability to judge between different academic opinions and arguments over European issues
- Ability to evaluate policies of the European union and member states

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding Geschiedenis

Voltijd

Eerste jaar, Eerste semester

- Hoorcollege Oude Geschiedenis, 5 EC
- Hoorcollege Algemene Geschiedenis Nieuwe Tijd, 5 EC
- Hoorcollege Vaderlandse Geschiedenis, 5 EC
- Werkcollege Oude Geschiedenis, 5 EC (in combinatie met de twee volgende werkcolleges)
- Werkcollege Algemene Geschiedenis Nieuwe Tijd
- Werkcollege Vaderlandse Geschiedenis
- Werkcollege Themacollege 1 (schrijfonderwijs niveau I), 5 EC
- Hoorcollege Inleiding Historische Wetenschap, 5 EC

Eerste jaar, Tweede semester

- Hoorcollege Middeleeuwse Geschiedenis, 5 EC
- Hoorcollege Algemene Geschiedenis van de Contemporaine Tijd, 5 EC
- Hoorcollege Economische en Sociale Geschiedenis, 5 EC
- Werkcollege Middeleeuwse Geschiedenis, 5 EC (in combinatie met de twee volgende werkcolleges)
- Werkcollege Algemene Geschiedenis van de Contemporaine Tijd
- Werkcollege Economische en Sociale Geschiedenis
- Werkcollege Themacollege 1 (schrijfonderwijs niveau II), 10 EC

Tweede jaar

- Hoorcollege, 5 EC (uit te breiden tot 10 EC)
- Hoorcollege, 5 EC (uit te breiden tot 10 EC)
- Werkcollege, 10 EC
- Werkcollege, 10 EC
- Verdiepings- en verbredingsruimte, 20 EC (te vullen met een Hoorcollege (5 of 10 EC), een verdiepings- of verbredingsvak (5 of 10 EC) en/of een voor Geschiedenis relevant keuzevak (5 of 10 EC))
- Hoorcollege Historiografie en geschiedfilosofie, 5 EC
- Hoorcollege Kerncurriculum: Wetenschapsfilosofie, 5 EC

Derde jaar

- Werkcollege (Seminar), 10 EC
- Hoorcollege, 5 EC
- Keuzeruimte, 30 EC (te vullen met een minor, losse keuzevakken of een stage)
- BA Eindwerkstuk, 15 EC

Jaar 1 t/m 3:

Optioneel: Bachelor Honours Classes en Bachelor Honours College (BA 1, BA2 en BA 3)

Deeltijd

Eerste jaar, Eerste semester

- Hoorcollege Oude Geschiedenis, 5 EC
- Hoorcollege Algemene Geschiedenis Nieuwe Tijd, 5 EC
- Hoorcollege Vaderlandse Geschiedenis, 5 EC
- Werkcollege Oude Geschiedenis, 5 EC (in combinatie met de twee volgende werkcolleges)
- Werkcollege Algemene Geschiedenis Nieuwe Tijd
- Werkcollege Vaderlandse Geschiedenis

Eerste jaar, Tweede semester

- Hoorcollege Middeleeuwse Geschiedenis, 5 EC
- Hoorcollege Algemene Geschiedenis van de Contemporaine Tijd, 5 EC
- Hoorcollege Economische en Sociale Geschiedenis, 5 EC
- Werkcollege Middeleeuwse Geschiedenis, 5 EC (in combinatie met de twee volgende werkcolleges)
- Werkcollege Algemene Geschiedenis van de Contemporaine Tijd
- Werkcollege Economische en Sociale Geschiedenis

Tweede jaar, Derde semester

- Hoorcollege Inleiding Historische Wetenschap, 5 EC
- Werkcollege Themacollege 1 (Schrijfonderwijs I), 5 EC
- Werkcollege Themacollege 2 (Schrijfonderwijs II), 10 EC

Tweede jaar, Vierde semester

- Hoorcollege, 5 EC (uit te breiden tot 10 EC)
- Werkcollege, 10 EC
- Hoorcollege Historiografie en geschiedfilosofie, 5 EC

Derde jaar, Vijfde semester

- Hoorcollege, 5 EC (uit te breiden tot 10 EC)
- Werkcollege, 10 EC
- Hoorcollege Kerncurriculum: Wetenschapsfilosofie, 5 EC

Derde jaar, Zesde semester

- Hoorcollege, 5 EC
- Werkcollege (Seminar), 10 EC
- Verdiepings- en verbredingsruimte, 5 EC
- Vierde jaar, Zevende semester
- Verdiepings- en verbredingsruimte, 5 EC
- Keuzeruimte, 15 EC (te vullen met een minor, losse keuzevakken of een stage)

Vierde jaar, Achtste semester

- Verdiepings- en verbredingsruimte, 5 EC
- Keuzeruimte, 15 EC (te vullen met een minor, losse keuzevakken of een stage)

Vijfde jaar, Negende semester

- Verdiepings- en verbredingsruimte, 5 EC
- BA Eindwerkstuk, 15 EC

Masteropleiding Geschiedenis

Voltime

Eerste of tweede semester

- Werkcollege Literature Seminar, 10 EC
- Werkcollege Research Seminar, 10 EC
- Optional Courses, 10 EC (een van 10, of 2 van 5 EC)

Tweede of derde semester

- Thesis and exam, 30 EC

Deeltijd

Eerste of tweede semester

- Werkcollege Literature Seminar, 10 EC
- Werkcollege Research Seminar, 10 EC

Tweede of derde semester

- Optional Courses, 10 EC (een van 10, of 2 van 5 EC)
- Thesis and exam, 30 EC (een derde deel)

Derde of vierde semester

- Thesis and exam, 30 EC (twee derde deel)

Masteropleiding International Relations

Afstudeerrichting European Union Studies

Jaar	Sem	Cursustitel	Niv	EC	Status*
MA 1	I	History of European Integration	400	5	V
MA 1	I	Thesis seminar; Contemporary Problems, Sources and Methods in EU Research	400	5	V
MA 1	I	EU Institutions	400	5	V
MA 1	I	EU Law	400	5	V
MA 1	I	EU Economics	400	5	V
MA 1	I	EU Seminar	400	0*	V
MA 1	I	Start master's thesis	600	5	V
				30	
MA 1	II	Choose three courses from below:		15	V
MA 1	II	Implementation of EU Policy	500	-5	K
MA 1	II	Economic and Monetary Union	500	-5	K
MA 1	II	Social Europe	500	-5	K

MA 1	II	Foreign and Security Policy	500	-5	K
MA 1	II	Refugees, Migration and Justice	500	-5	K
MA 1	II	Agriculture and Rural dev.	500	-5	K
MA 1	II	Russia and the EU	500	-5	K
MA 1	II	EU Communication and lobbying	500	-5	K
MA 1	II	EU and Parliamentary Democracy	500	-5	K
MA 1	II	EU and Energy Policy	500	-5	K
MA 1	II	Competition Policy	500	-5	K
MA 1	II	EU and Citizens Rights	500	-5	K
MA 1	II	European Environmental Policies	500	-5	K
MA 1	II	External Economic Relations	500	-5	K
MA 1	II	European neighbourhood Policy	500	-5	K
MA 1	II	MA-thesis seminar + MA thesis	600	15	V
				30	

V= verplichte module, K= keuzemodule

Afstudeerrichting International Studies

Jaar	Sem	Cursustitel	Niv	EC
MA 1	I	Corpus I, Core Course: Ideas and Beliefs in International Relations	500	10
MA 1	I	Thesis Seminar	500	10
MA 1	I	Keuze uit, zie onder	500	10
				30
MA 1	II	Corpus II, Core Course: Areas and Policies	500	10
MA 1	II	Keuze uit, zie onder	500	10
MA 1	II	MA thesis	600	10
				30

Keuzemodules 1e semester:

- Globalization and Empire
- Literature Seminar Maritime History
- Migration and Integration (first and second semester)
- Economic Development of Southeast Asia
- Cross-cultural Connections, 1492-1776: Trade, Marriage and Business Networks (10 ects.)

- Introduction to Asian Studies
- History, Theory, Nation: Readings from the South
- Modern China
- Modern Japan
- Modern Korea
- Understanding China's Economic Development
- Chinese Economy and its institutions
- Distributive Justice
- Interculturality 1: Key Concepts

- Russian and Eurasian Politics
- Theories and Methods of Middle East and Islamic Studies
- Global Christianity: the Middle East (1800-present) (5ects.)
- Comparative Religion: Themes and Topics in the Study of Religion (5 ect.)
- Distributive Justice

Keuzemodules 2e semester:

- Connecting dreams: Europe in Africa/Africa in Europe
- Creating an Atlantic Community: Transatlantic Relations Since 1945 Arts and Culture in Area Studies: Culture and Conquest: the impact of the Mongols and their descendants
- Interculturality 2: The Global Imagination
- Developments in the Modern Middle East
- European policies and jurisprudence concerning Muslims and Islam (5 ect.)
- New Diversities in Asia
- Contemporary Indian Politics
- History and Heritage in South Asia
- Political Economy of SE Asia

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Bacheloropleiding Geschiedenis

Instroom voltijd

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02/ 03	129	23	4	4	14	174
03/ 04	120	24	8	4	8	164
04/ 05	102	20	3	2	17	144
05/ 06	114	20	8	2	4	148
06/ 07	160	13	2	5	21	201
07/ 08	126	13	7	6	20	172
08/ 09	129	9	7	3	17	165
09/ 10	140	22	8	5	15	190
10/ 11	140	29	7	2	24	202

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Instroom deeltijd

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02/ 03	4	1	16	1	14	36
03/ 04	9	1	16	2	19	47
04/ 05	3	2	13	0	9	27
05/ 06	4	1	6	0	9	20
06/ 07	5	1	8	0	10	24
07/ 08	4	2	9	0	17	32
08/ 09	2	2	10	1	7	22
09/ 10	3	1	8	0	12	24
10/ 11	1	0	10	0	8	19

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Rendement voltijd

Cohort	Omvang herins. absoluut	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					hoop /inst
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
			Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is					
02/ 03	100	78	20	53	67	73	79	80
03/ 04	86	72	17	43	59	70	76	77
04/ 05	72	71	18	49	71	79	79	79
05/ 06	64	56	28	66	77	86		
06/ 07	116	73	22	56	72			
07/ 08	64	51	38	77				
08/ 09	80	62	19					

09/ 10	99	71						
10/ 11	97	69						

Rendement deeltijd

Cohort	Omvang herins. absoluut	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					hoop /inst
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
			Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is					
02/ 03	3							
03/ 04	7	78	0	0	0	14	14	14
04/ 05	3							
05/ 06	3							
06/ 07	5	100	0	0	60			
07/ 08	3							
08/ 09	0							
09/ 10	2							
10/ 11	1							

Uitstroom voltijd en deeltijd

Jaar	Aantal Geslaagden
02/ 03	0
03/ 04	0
04/ 05	32
05/ 06	80
06/ 07	88
07/ 08	122
08/ 09	144
09/ 10	128
10/ 11	126

Masteropleiding Geschiedenis

Instroom en herkomst voltijd

Jaar	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	Totaal
		NL	HBO		
04/ 05	5	1	0	3	9
05/ 06	34	5	0	3	42
06/ 07	47	8	0	8	63
07/ 08	51	6	0	8	65
08/ 09	82	6	0	13	101
09/ 10	86	8	1	13	108
10/ 11	89	16	1	11	117

Instream en herkomst deeltijd

Jaar	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	Totaal
		NL	HBO		
06/ 07	0	1	0	1	2
07/ 08	4	0	0	0	4
08/ 09	10	0	0	1	11
09/ 10	9	1	2	0	12
10/ 11	8	0	0	1	9

Rendement voltijd, naar herkomst

afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld
04/ 05	2	1			3	12
05/ 06	5	9	5	12	3	10
06/ 07	18	13	2	12	5	12
07/ 08	29	20	5	19	4	13
08/ 09	63	21	5	14	11	14
09/ 10	67	18	5	16	8	13
10/ 11	65	21	5	17	7	14

Rendement deeltijd, naar herkomst

afstuder cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Gesl absoluut	Duur gem.	Gesl abs.	Duur gem	Gesl. Abs.	Duur Gem.	Gesl abs	Duur gem
07/ 08							1	16
08/ 09	5	18	1	36				
09/ 10	1	21						
10/ 11	10	25			1	16	1	12

Uitstroom, deeltijd en voltijd

Jaar	Aantal Geslaagden
03/ 04	0
04/ 05	5
05/ 06	13
06/ 07	25
07/ 08	39
08/ 09	85
09/ 10	81
10/ 11	89

Masteropleiding International Relations

Instroom

Jaar	Eigen universiteit	Andere universiteiten		Buiten HO	Totaal
		NL	HBO		
07/ 08	5	8	1	19	33
08/ 09	8	6	2	26	42
09/ 10	9	6	4	23	42
10/ 11	13	4	4	37	58

Rendement

afst. cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	gesl abs	duur gem.	gesl abs	duur gem.	gesl abs	duur gem.	gesl abs	duur gem.
07/ 08	4	9	5	10			16	9
08/ 09	5	14	5	16	3	15	25	11
09/ 10	4	17	5	15	4	12	20	13
10/ 11	10	15	4	14	1	12	29	13

Uitstroom

Jaar	Aantal geslaagden
07/ 08	25
08/ 09	38
09/ 10	33
10/ 11	44

Gerealiseerde docent-studentratio

Bacheloropleiding Geschiedenis

De docent-studentratio bedraagt 1:20

Masteropleiding Geschiedenis

De docent-studentratio bedraagt 1:7,7

Masteropleiding International Studies

De docent-student ratio bedraagt 1:18,0.

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Bacheloropleiding Geschiedenis

Jaar	Contacturen
1 (propedeuse)	13,8
2	7,5
3	9,8

Masteropleiding Geschiedenis

Gemiddeld aantal contacturen per week: 3,7

Masteropleiding International Relations

Specialisatie European Union studies: 9,5

Specialisatie International Studies: 9,4

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Panelleden Cluster Geschiedenis

DAG 1

11.30	14.00	Voorbereidend overleg en inzien documenten (incl. lunch)	
14.00	14.45	Gesprek met inhoudelijk verantwoordelijken	IR: Prof.dr. André Gerrits (Chair) G: Dr. D. Bos (Opleidingsvoorzitter en Onderwijsdirecteur) Dr. J. Augusteijn Dr. F.G. Naerebout (Evt.: Prof.dr. Heleen Murre-van den Berg – portefeuillehouder Onderwijs)
14.45	15.00	Overleg commissie	
15.00	15.45	Gesprek met bachelorstudenten Geschiedenis	Iris Hoogewey (2011) Hans Nielsen (2009) Ivo de Nooijer (2010 DT) Sanne Riezebos (2010) Larissa Schulte Nordholt (2011) Julius Terpstra (2010)
15.45	16.15	Gesprek met masterstudenten Geschiedenis	Seran de Leede Jirsi Reinders Klaas Westrik
16.15	16.45	Pauze, overleg commissie	
16.45	17.15	Gesprek met masterstudenten International Relations	Harriet Doughty (EUS) Corien van Pinxteren (E US) Myrthe Toppen (IS) Marlies Veld (IS)
17.15	18.00	Gesprek met alumni	IR: Judith Hoevenaar (EUS) Leen Verkade (EUS) G: Liza Meurs Hessel Reimerink
19.00	21.30	diner (voorbereiden tweede dag)	

DAG 2

8.30		Aankomst commissie	
8.30	9.00	Inzien documenten, voorbereiding gesprekken, evt. inloopsprekkuur	
9.00	10.00	Gesprek met docenten BA/MA Geschiedenis en MA IR	IR: dr. Lindsay Black (IS) dr. Bas van Bockel (EUS) Prof. Jan Rood (EUS) G: Dr. K. Beerden Dr. B.E. Boom

			Dr. P.G.C. Dassen Dr. A.F. Schrikker Dr. L.J. Touwen Prof. Dr. H. te Velde
10.00	10.15	Overleg commissie	
10.15	10.45	Gesprek met leden van de Opleidingscommissies	<i>OLC IR:</i> Bas van Bockel (chair) Hanae Imori (IS) Beatrice Berton (EUS) <i>OLC G:</i> Docentleden: Dr. R. Stein (Voorzitter Opleidingscommissie) Prof. Dr. R.P. Fagel Dr. M.P.C. van der Heijden Studentleden: L.M. van Oosterom M.J.M. Slijp M. Wagenaar
10.45	11.15	Gesprek met leden van de Examencommissies en studieadviseurs	<i>Examencommissie en studieadviseur IR:</i> dr. Dennie Oude Nijhuis (chair) dr. Max Bader (IS) drs. Titia Bouma (study advisor) <i>Examencommissie G:</i> Prof.dr. M.L.J.C. Schrover (voorzitter) Dr. J. Augusteijn Studieadviseurs G: Drs. E.C. Munter (Prop.) Dr. L.H.J. Sicking (MA)
11.15	12.30	Pauze en voorbereiden eindgesprek met formeel verantwoordelijken (inclusief werklunch vanaf 11.45 uur)	
12.30	13.15	Eindgesprek met formeel verantwoordelijken	Dr. Dennis Bos (G) Prof.dr. Judith Pollmann (G) Prof.dr. André Gerrits (Chair IR) Bestuursleden Faculteit: Prof.dr. H.W. van den Doel Mw. E. Kastelein BA
13.15	16.30	Opstellen voorlopige bevindingen (inclusief lunch)	
16.30	16.45	Mondelinge rapportage voorlopig oordeel	

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding Geschiedenis

0663158	0701017	0712795	0921084
0735922	8769508	0904058	0945463
0704539	0627658	0719749	0950912
0632635	0530468	0819638	0919047
0446653	0414352	0914045	
0545015	0826170	0926272	
0444057	0721611	8601712	

Masteropleiding Geschiedenis

0325287	0307521	0789976	0606286
0796239	1053523	1068571	0313432
1076221	0661104	1068601	0749540
0419370	0233315	1068547	1101137
0201723	0874752	0632732	
0733075	0613479	0544957	
0713902	0737828	0527122	

Masteropleiding International Relations

0937142	1062646	0834408	0937215
1057383	1065858	1097482	1053450
1058819	0544345	0996939	0952664
0967246	0422754	0939776	0419362
1048570	0967076	1057529	
1051636	0999172	0526657	
0873764	1051385	0937436	

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als hard copies en deels via de elektronische leeromgeving):

- Evaluaties Arbeidsmarkt: <http://media.leidenuniv.nl/legacy/defsamenvatting-arbeidsmarktonderzoek-website.pdf>
- Midtermreview
- OER
- Afspraken/Reglement over begeleiding van scripties
<http://media.leidenuniv.nl/legacy/regeling-ba-eindwerkstuk-2011-2012.pdf>;
<http://media.leidenuniv.nl/legacy/master-thesis-regulations-2011-2012.pdf>
- Stageovereenkomst en instructie voor stageverslag
<http://www.hum2.leidenuniv.nl/pdf/oer/0910/algemeen/regeling-stage.pdf>
- Regels en richtlijnen van de examencommissies van de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden;
<http://media.leidenuniv.nl/legacy/regels-en-richtlijnen-geesteswetenschappen-2012-def.pdf>
- Alle KUO-gegevens, rendementcijfers
- NSE 2010-2011

- Materiaal over academische vaardigheden/schrijven van werkstukken en scripties
- Rapportage *Studiesucces en onderwijsorganisatie: koers en keuzes*
- Studiegids/Cursusbeschrijvingen
- Gids Kwaliteitszorg; <http://media.leidenuniv.nl/legacy/kwaliteitszorg-geesteswetenschappen-271010.pdf>

De commissie heeft daarnaast voorafgaande aan het bezoek per opleiding een aantal cursussen geselecteerd.

Bacheloropleiding Geschiedenis

Eerste jaar:

- Hoorcollege Inleiding Geschiedenis
- Themacollege I (daarvan een college op het gebied van de Economische geschiedenis)
- Hoorcollege Middeleeuwse geschiedenis

Tweede jaar

- Hoorcollege Vaderlandse geschiedenis
- Werkcollege Amerikaanse geschiedenis
- Werkcollege Oude geschiedenis

Derde jaar

- Werkcollege (seminar) Sociale geschiedenis
- Werkcollege (seminar) Geschiedenis van de Europese expansie en globalisering

Masteropleiding Geschiedenis

- Werkcollege Literature Seminar Maritime History
- Werkcollege Literature Seminar Political Debate
- Werkcollege Research Seminar Archival Studies
- Werkcollege Research Seminar Migration and Global Interdependence

Masteropleiding International Relations

- (EU Studies) History of European Integration
- (EU Studies) EU Institutions
- (International Studies) Corpus I Core Course Ideas and Beliefs in International Relations
- (International Studies) Corpus II Core Course Areas and Policies

Van deze cursussen is het volgende materiaal ter inzage klaargelegd:

- Studiehandleiding;
- Verplichte literatuur;
- Toetsopgaven met bijbehorende beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen)
- Een representatieve selectie van feitelijk gemaakte toetsen (zoals presentaties, stages, assessments of portfolio's) en beoordelingen;
- Resultaten van vakevaluaties van de afgelopen twee studie jaren.

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE *Maijan Schwegman*

NAAM: *Luttik Oudorp 27*

ADRES: *1811 MT Alkmaar*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE *Geschiedenis, IB en Europese Studies*

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Alkmaar*

DATUM: *17 oktober*
2012

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping, fluid strokes that form a stylized, somewhat abstract shape.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Luc François*

ADRES: *Chrysantenbeek 19
B-8400 Oostende
België*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Utrecht

DATUM:

18.10.2012

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J. van der...' with a long, sweeping flourish extending to the right.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Jan Orbae*

ADRES: *Ledingsgat, 73*
3050 Ledding
België

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Utrecht

DATUM:

18/11/2012

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized, cursive script that is difficult to decipher but appears to be a personal name.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *A. A. Kluvelde-Reyense*

ADRES: *Rosenje 46 D, 16228DH Maasbommel*

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Utrecht*

DATUM: *18-10-2012*

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized, cursive script that is difficult to decipher but appears to be a personal name.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Anne Stickers

ADRES: Zoutstraat 27
9712 TB Groningen

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht

DATUM: 18-10-2012

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized initial 'D' followed by several horizontal strokes and a final flourish.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: ULRICH TIEDAU

ADRES: 10 LAWRENCE ROAD
RICHMOND, SURREY
TW10 7LR
VERENIGD KONINKRIJK

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE
OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET
BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON,
ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN
VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN
DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOU DEN KUNNEN
BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *UTRECHT*

DATUM: *18/10/2012*

HANDTEKENING: *Wim Tiedan*

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: MURIEL JANSEN

ADRES: WAGENDWARSTRAAAT 70
3581 NN UTRECHT

IS ALS ~~DESKUNDIGE~~ / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE
OPLEIDING: ~~GESCHIE~~

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVINGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *UTRECHT*

DATUM: *29-10-2012*

HANDTEKENING:

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the bottom.

	LEI	EUR	RU	RUG	UM	UU	UvA	VU
Prof. dr. Marjan Schwegman	x	x	x	x	x	x	x	x
Prof. Luc Francois	x	x	x	x	x	x	x	x
Prof. Jan Orbie	x	x	x	x	x	x	x	x
Dr. Ulrich Tiedau	x	x	x	x	x	x	x	x
Dr. Amanda Kluvelde	x	x	x	x		x		x
Prof. Ingeborg Tömmel					x		x	
Anne Stickers	x	x	x		x	x	x	x
Harmen Bredevelde				x				